

İDARE

Dahiliye Vekaletin Aylık Mecmuası
Yıl: 13 Haziran 1939 Sayı: 135

RESMİ KISIM

Nutuklar.....	593
Tayinler.....	601
Terfi edenler.....	602
Kanunlar.....	603
Nizamnameler.....	639
T.B.M.M. kararları.....	641
Kararnameler.....	643
Vatandaşlığımızdan çıkarılanlar.....	644
Mülki teşkilat.....	646
Devlet Şûrası kararları.....	647
Vekaletimiz tamimleri.....	653
Diğer Vekaletlerin tamimleri.....	664
Çalışma raporları.....	665
Tekaüt ve yetim aylıkları.....	667

Resmî Kısım

Nutuklar

3/6/1939 tarihinde C. H. P. nin beşinci Büyük Kurultayında Parti Genel Başkan Vekili ve Başvekil Dr Refik Saydam'm irat ettiği kapanış nutku

Büyük Kurultay'ın Muhterem Âzası,
Partimizin Beşinci Kurultay'ı ruznamesindeki meselelerin müzakeresini
muvaffakiyetle bitirmiştir

Büyük Kurultay'ın çalışma tarzı, delege arkadaşlarımızın gösterdikleri
ciddî ve samimî alâka, geçmiş ve gelecek yılların icraatı hakkındaki güzel
düşünceleri, bilhassa arkadaşlarımızın milletimiz, memleketimiz için faydalı
buldukları kanaat ve mütalealarını serbestçe ve isabetli bir tarzda izhar etmiş
olmaları; Parti mensuplarının devlet işlerini ne kadar yakından takip ve
mürakabe ettiğine de güzel bir misal teşkil etti. Bu hal, milletimizin takdirini,
Millî Serimizin iftiharını tahrik eden, Parti hayatımızda olduğu kadar, milî
hayatımızda da kıymetli bir hatıra olarak kalacak mesut bir hâdisedir.

Kurultayımızın müzakerelerini yakından takip buyurmuş olan Değişmez
Genel Başkanımız İsmet İnönü, müzakerelerin cereyan tarzından, delegelerin
millet işlerinde gösterdikleri derin alâkadan, bilhassa vazifelerini büyük bir
iktidar ve kifayyetle başarmaktan hakikaten iftihar duyduklarını size arza beni
memur etmişlerdir. (Alkışlar). Aziz arkadaşlarımızın bize vermiş oldukları bu
güzel misal, bütün Parti teşkilâtımızın vazifelerini yaparken gösterdikleri dikkat
ve teyakkuzun canlı bir delili olmuştur.

Büyük Kurultay, Partimizin bütün hesaplarını inceden inceye tetkik ettikten sonra vermiş olduğu kararla, Parti hesaplarının muntazam ve sarfiyatın usul ve mevzuata mutabık olduğunu, alâkalıların bu işlerdeki dikkat ve itinasını tebarüz ettirdi.

Köy ve mahalle kongrelerinden başlayarak; nahiye, kaza ve vilâyet kongrelerinin tetkikinden geçen, Büyük Kurultayın müzakere mevzularının en mühimmini teşkil ve yurdumuzun bütün ihtiyaçlarını ihtiva eden dilek ve şikâyetler hakkında almış olduğu temenniler; bütün memlekette dikkat ve alâka celbeden, Parti hükümetlerinin müstakbel icraatında rehber olmak mahiyetini mahfuz tutan isabetli, faydalı kararlar olarak tecelli etmiştir.

Büyük Kurultayın yeniden gözden geçirmiş olduğu Parti programı da, Parti hükümetlerine halde ve istikbalde takip edecekleri en isabetli yolu göstermiş oldu.

Büyük Kurultayın, yeni hükümler de ilâve etmek su- retile kabul etmiş olduğu nizamnamemiz; partililer arasında samimiyet ve bağlılığı kuvvetlendirecek, milletimizin teşkilâtımıza karşı muhabbet ve alâkasını arttıracak esasları ihtiva etmektedir.

Nizamnamenin yeni hükümlerine göre teşkili karar altına alınan Meclis müstakil grubunun, millî mürakabe cihazlarımızı takviye edecek ve bu bakımdan aziz milletimiz için bir teminat hazırlıyacak mahiyette olduğu kadar, Cumhuriyet hükümetlerine de esaslı yardımlarda bulunacağına samimiyetle inanmaktayız.

İhdas etmiş olduğunuz, daimî teftiş teşkilâtının, Parti ve Halkevleri faaliyetini teşvik, tanzim ve mürakabe edecek müfit bir cihaz olacağına da şüphe etmemekteyiz.

Aziz arkadaşlarım,

Hal ve istikbal için en musip kararları almak, Partimizin değışmez bir vasfıdır. Almış olduğunuz kararlar daima büyük milletimiz, aziz vatanımız için mes'ut neticeler vermiştir.

Halkımızın bütün tabakaları, ideallerini tahakkuk et-

tiren unsurları, Kurultaylarımızın kararlarında aramışlar ve bulmuşlardır.

Beşinci Büyük Kurultayca alınan kararların da aynı kıymet ve isabette olduklarında hiç şüphe yoktur. Her imkândan istifade ederek bunları tahakkuk ettirmenin, hükümetlerimiz için millî ve mukaddes bir vazife olacağını söylemekle en büyük hazzı duyarım.

Partimizin, mazideki ağır şartlara rağmen memleketin yükselmesi yolunda aldığı mesafeleri göz önüne getirdikçe; istikbalde de milletimize ve vatanımıza daha parlak hizmetler göreceğine büyük imanımız vardır.

Büyük milletimizin muhabeti, Büyük Millet Meclisimizin rehberliği, Millî Şefimizin cihan değer yardım ve müzaheretini bu ümit ve imanımızın en büyük teminatıdır. (Alkışlar).

Hepinizi hürmetle, muhabetle selâmlarım.

Cumhuriyet Halk Partisinin Beşinci Büyük Kurultayını kapıyorum. (Şiddetli alkışlar).

**Başvekil Dr. Refik Sai dairdin Türk – Fransız
anlaşması hakkında 23/VI/1939 tarihinde T. B. M M. inde
vukubulan beyanatı**

«Muhterem arkadaşlarım,

Geçen mayıs ayının 12 sinde, Türkiye ile İngiltere arasında muhtemel taarruzlara karşı teşriki mesaiyi istihdaf eden müşterek beyannameyi bu kürsüden okuyarak yüksek tasvibinize arzemiş olduğum zaman, Türkiye ile Fransa arasında da aynı esasta anlaşmaların derdestimüzakere olduğunu söylemiştim.

Bugün huzuruza, Türkiye ile Fransa arasında müzakeresi itmam edilen beyanname metnini getiriyor ve sulh davasına yeni ve kuvvetli bir düğüm ilâve eden bu

teşrikimesai senedini millet vekillerinin yüksek tasvibine arz ediyorum. (alkışlar).

Türkiye - Fransa beyannamesi, İngiltere hükümetiyle kararlaştırmış ve tatbik mevkiine koymuş olduğumuz beyanname metninin harfi harfine ayndır. (Bravo sesleri).

Büyük bir dâva uğrunda girişilen müteakabil teahhütlerin, iki devlet ve millet arasında tam bir itimat havası içinde akte edilmesi ve bunun için de arada maziden müdevver bazı pürüzlerin halledilmiş olması hem bize ve hem Fransa hükümetine daha muvafık görüldüğü içindir ki bu beyannameyi, esasları «tâ mayıs ayndanberi mukarrer olmasına rağmen, şimdi yüksek tasvibinize arz edebiliyorum.

Menfaatlerimizin, İlişlerimizle müteradif olarak bir çok noktalarda birleştiği Fransızlarla, artık en kuvvetli rabıtalara bizi biribirimize bağlamış oluyor. (Alkışlar).

Akdenizin iki ucunda aynı sulh gayesinin samimî hadimleri olan Türkiye ve Fransa, uzun bir kara hududunun bize bağladığı arazideki vaziyet itibarıyla de birbirine yakın, birbirinin kuvvetinden kuvvetlenen iki millet gibi yan yana büyük dâvada yer almaktadırlar (Alkışlar). Türk milletinin idealist vasıfları, Türk ordusunun kahramanlık destanları, (Alkışlar, bravo sesleri) aynı idealizmin büyük kuvvetle ve büyük kahramanlıkla hadimi olan Fransız milletinin vasıfları, yanında, muhtemel taarruzları defetmek gayesiyle, birbirini ikmâl eden iki azmü metanet sütunu halinde dikilmiş bulunmaktadır. (Alkışlar).

Türkiyenin, Fransa ile birleşmesi, dünya sulhunun ne- finedir ve her türlü hasis menfaatten âri olarak bu sulhun muhafazasına yardım edecektir. (Alkışlar, bravo sesleri).

Aziz arkadaşlar,

Size, şimdi Türkiye - Fransa müşterek beyannamesini aynen okuyacak ve bu fırsatı istifade ederek beyannamenin ihtiva ettiği maddeleri hakikî mâna ve mefhumlarında hülâsaten teşrih edeceğim.

Bugün Paris'te Fransa hariciye nazırı ile büyük elçimiz tarafından imza edilecek olan beyanname şudur:

«1 — Türkiye ve Fransa hükümetleri, birbirleriyle sıkı bir istişarede bulunmuşlardır. Aralarında cereyan eden ve hâlen devam etmekte bulunan müzakereler, görüşlerindeki mutabaklıklarını tebarüz ettirmiştir.

2 — İki devletin, kendi millî emniyetleri nefine olarak karşılıklı taahhütleri tazammun edecek uzun müddetli nihaî bir anlaşma aktetmeleri takarrür etmiştir.

3 — Bu nihaî anlaşmanın aktine intizaren, Türkiye hükümeti ve Fransa hükümeti, vuku bulacak bir tecavüz hareketinin Akdeniz mmtakasında bir harbe saik olması halinde yekdiğeriyle bilfiil işbirliği yapmağa ve yediikti- darlarında bulunan bütün yardım ve muzahareti birbir- lerine göstermeğe hazır buldukları beyan ederler. (Alkışlar).

4 — Gerek beyanat ve gerek deriş edilen anlaşma, hiç bir memleket aleyhine müteveccih değildir. Ancak, lüzumu tahakkuk ettiği takdirde Türkiye'ye ve Fransa'ya karşılıklı bir yardım ve müzaharet teminine matuftur.

5 — Nihaî anlaşmanın ikmâlinden evvel, karşılıklı taahhütlerin mevkiî fiile geçmesini icap ettirecek şartların daha sarîh bir surette tayini de dahil olmak üzere, bazı meselelerin daha derin bir tetkike ihtiyaç gösterdiği her iki hükümetçe kabul edilmektedir. Bu tetkik, hâlen devam etmektedir.

6 — İki hükümet Balkanlarda emniyetin teessüsünü temin etmek lüzumunu dahi tasdik ederler ve bu gayeyi en seri bir suretle istihsâl için müşavere halindedirler.

7 — Şurası mukarrerdir ki, yukarıda zikredilmiş olan hükümler iki hükümetin herhangi birinin, sulhun takviyesindeki umumî menfaat iktizasından olarak diğer hükümetlerle anlaşmalar aktetmesine mâni değildir.

Aziz arkadaşlar; birinci maddesinde iki memleket a- rasındaki görüş birliği ve mütalea edilen siyasî vaziyetin aynı şekilde muhakemesi neticesinde, müşterek taahhüt-

lere girilmek kararı verilmiş olduğunu ifade etmekle, Türkiye ve Fransa son zamanların hâdisatında sulhu tehlikeye düşüren ve kendi emniyetlerine müteveccih inkişâflar gösteren manzaraları aynı sulhperverlik mefkuresi ve aynı korunma vazifesiyle muhakeme ettiklerini göstermektedirler.

İkinci madde, beyannamenin istihdaf ettiği hususlarda geçici bir teşriki mesai değil, hakikî hedefin uzun vadeli bir birleşmede mündemiç olduğunu kabul ve tesbit eden ve kati muahedeyi yakın bir atide akit kararını gösteren bir hüküm ifade ediyor. Bu münasebetle arzetmek isterim ki Türkiye ile İngiltere arasında olduğu gibi Türkiye ile Fransa arasında da kati ve nihâî anlaşmanın hazırlıkları süratle inkişâf etmekte ve bu vesikaların tanzim ve ikmâli kuvvei karibeye gelmiş bulunmaktadır.

Beyannamenin üçüncü maddesi, feyizlerinden bütün sahilhariarm aynı veçhile istifade etmelerini ideal bildiğimiz Akdeniz havzasında, taarruzdan doğabilecek ihti- lâtat için iki memleketin birbirine tam ve şamil bir şekilde yardım taahhütlerini ihtiva etmektedir.

Demek oluyor ki arkadaşlar, Akdeniz'de doğabilecek tehlikeler ve orada kopması melhuz fırtınalar Türkiye ile İngiltere'yi olduğu gibi, İngiltere'nin müttefikleri olan Türkiye ile Fransa'yı da bir cephede yanyana görecektir. (Alkışlar, bravo sesleri).

Hayatî menfaatlerimizin ve emniyetimizin en mühim cenahı olan Akdeniz havzasında üç milletin teşriki mesaisi, sulhu ariyan bir idealizmin, sulhu bulmasına matuf, kuvvetli gayretlerinden başka bir şey değildir.

Dördüncü maddede, Türkiye - Fransa asistansının hakikî mânasını tebarüz ettiren bir mefhum görüyoruz.

Evet arkadaşlar, bu beyanname ile giriştiğimiz teah- hütler, yarınki muahedelerin istihdaf edeceği teahhütler gibi, yalnız bizim emniyetimizi korumağa matuftur ve hiç bir devlerin aleyhine müteveccih bir mâna bunlarda mündemiç değildir.

Beşinci maddenin mevzuubahs ettiği temaslar, biraz evvel arzetmiş olduğum gibi, faaliyetle devam etmekte ve bunlar Türkiye - İngiltere anlaşmasının mesnetlerini hazırladığı gibi, Türkiye - Fransa nihaî muahedesinin de aynı ruh ve mâna dahilinde temellerini atmaktadır.

Beyannamenin altıncı maddesi, Türkiye emniyetinin yalnız Akdenizden gelebilecek tehlikelere karşı değil, bu emniyeti alâkadar edecek mmtakaların kâffesinde belirmesi muhtemel tehditlere ve tehlikelere karşı siyaneti ittilzam etmektedir.

Muhterem arkadaşlar,

Malûmunuzdur ki, Türkiye emniyetinin bir cephesini kuvvetle tutan ve senelerdenberi feyizli semereleriyle sulh davasına büyük hizmetler etmiş olan Balkan misakı, son görüşmelerimizden bir kat daha itimat ve kuvvet bularak çıkmış ve bugüne kadar olduğu gibi, yarın için de esaslı bir sulh unsuru olarak vazifesine devam etmek azmi katisini göstermekte bulunmuştur, (alkışlar). Türkiye - Fransa müşterek beyannamesinin altıncı maddesindeki hüküm, bittabi Balkan misakının âkitlerine verdiği hukuk ve vezaifi hiç bir veçhile ihlâl edecek mahiyette değildir.

Balkan misakı, Türkiye - İngiltere, Türkiye - Fransa anlaşmalarıyla tedahül göstermeksizin bütün istiklâlini muhafaza etmekte ve ayrı bir sulh âmili halinde mevkiini tutmaktadır..

Beyannamedeki bu madde, herkesin anlamış olacağı, veçhile, Türkiye ile Fransa'nın, Türkiye ile İngiltere arasında olduğu gibi, bu akit ile gözetilen emniyet endişelerini ve hususî vaziyetlerini alâkadar ediyor.

Yedinci madde, bir gaye etrafında birleşen memleketlerimizin sulh mmtakasım tevsi etmekte serbest olacaklarını göstermektedir ki, bu da aktetmiş olduğumuz asistansın hangi yüksek ideale müstenit olduğunu bir kere daha ispat eder.

.....600.....

Muhterem arkadaşlarım;

Siyasetinin bütün inkişafları, milletin hakikî menfaatlerini dikkatle aramakta, memleketin emniyetini teyakkuzla korumakta mündemiç olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti: millet vekillerinin yüksek direktifleri ve teşvikkâr tasvipleriyle kendine vermiş olduğunuz vazifeyi ifaya çalışmaktadır. (Alkışlar). Bu vazifenin bir eserini daha yüksek huzurunuzda getirdim. Türkiye - Fransa müşterek beyannamesi hakkında açık reylerinizi kullanmanızı rica ederim (Bravo sesleri) (Şiddetli ve sürekli alkışlar).

Tayinler

1 — Açık olan Korkuteli Kaymakamlığına eski Keşan Kaymakamı Zeki Paşğın, tayini tensip edilmiştir.

2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.
12/6/1939

1 — Açık olan Tokat Vilâyeti Mektupçuluğuna Ağrı Mektupçusu İsmail Hakkı Kayanın naklen tayini tensip edilmiştir.

2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.
20/6/1939

1 — Açık olan İpsala Kaymakamlığına Trakya, Umumî Müfettişliğı Evrak Müdürü Hamdi Sönmezın, Meriç Kaymakamlığına staj müddetini ikmâl eden Siyasal Bilgiler Okulu Mezunlarından Dikmen Nahiyesi Müdürü Ahmed Akbilin, Şarkışla Kaymakamlığına Hukuk mezunu ve Emniyet Umum Müdürlüğü Memurların Muhterem Vefa Kö- nünün, Ermenak Kaymakamlığına Hukuk Mezunlarından Karşıyaka Nahiyesi Müdürü İbrahim Nabi Ersakaım, Beypazarı Kaymakamlığına Vekâlet emrinde bulunan Şarkikaraağaç Kaymakamı Bedii Güvenin naklen ve yeniden tayinleri tensip edilmiştir.

2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.
20/6/1939

Terfi edenler

Terfi eden idare âmirleri

VÂLİLER

Kıdem tablosunda terli sırasında bulunan ve 125 lirada kanunî müddetlerini ikmâl etmiş olan Antalya Valisi Fuat Baturay, Konya Valisi Nizameddin Ataker'in birinci ünif 150 liralık valiliklere terfileri 25/5/1939 tarihinde onanmıştır.

UMUM MÜDÜRLER

90 lirada kanunî müddetlerini ikmâl etmiş olan mahallî idareler Umum Müdürü Rükneddin Nasuhoğlu, müsteşar muavini Şefik Biçioğlu, Nüfus İşleri Umum Müdürü Sabri Onat'ın 100 liraya terfileri 23/6/1939 tarihinde onanmıştır.

Kanunlar

Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu

BİRİNCİ FASIL

Umumî hükümler

Kanun No : 3634

Kabultarihi : 7/6/1939

Neşir tarihi : 16/6/1939

Madde 1 — Umumî veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde yapılacak seferberlik hazırlıkları ile kit'alarm tecemütleri esnasında, alelade vasitalara temin edilemiyen bütün askerî ihtiyaçları veya hizmetleri bu kanunun hükümleri dairesinde vermeğe veya yapmağa her şahıs borçludur.

Bu mükellefiyetlerin Türk topraklarının tamamı veya bir kısmı üzerinde yapılmasına başlanacağı zamanı, İcra Vekilleri Heyeti tayin eder.

Madde 2 — Millî Müdafaa mükellefiyetinin halkın kabiliyeti ve mevcut membaraları ile mütenasip olarak tatbiki şarttır.

15 yaşından aşağı, 65 yaşından yukarı ve malûl ve sıhhati muhtel olanlarla bakıma muhtaç olan ve gebe bulunan kadınlar şahsî mükellefiyete tâbi tutulmazlar.

Madde 3 — Bu kanunda yazılı istisnalardan başka verilen her şey veya yapılan her hizmet için sahibine değerince tazminat verilir.

Madde 4 — Bu kanunun koyduğu mükellefiyetin tatbikin: istemek salâhiyeti ancak ciheti askeriyeye aittir.

Tatbiki istenilen mükellefiyetin mahiyetine ve mahal ve zamanına göre bu salâhiyetin hangi askerî makamlar tarafından kullanılacağı nizamname ile tesbit olunur.

Her teklif yazılı ve imzalı kâğıtlarla yapılır. Bu kâğıtlarda mükellefiyetin mahiyeti, mikdarı ve mümkün ol-

.....604.....

dukça devam müddeti gösterilir. Yapılan mükellefiyete karşı bir makbuz verilir.

Madde 5 — Zarurî hallerde Millî Müdafaa Vekilinin veyahut bir mevkiin müdafaasına memur kıt'aların en büyük komutanının emrile harp mevkiilerinde bulunan ahalinin işe ihtiyaçları dahi Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunabilir.

İKİNCİ FASIL

Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunacak maddeler

Madde 6 — Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedariki caiz olan askerî ihtiyaçlar başlıca aşağıda yazılı olanlardır:

I - Erleri, askerî şahısları, kıt'aları ve bütün asker hayvanlarını barındırmak için ve ordunun her türlü vazife ve hizmetlerine müteallik levazım ve teçhizatının konulmasına, saklanmasına ve askerî memur ve müstahdemlerin vazifelerini ifa etmesine yarayan ve sahiplerine kat'î lüzumu olmıyan binalar,

II - Orduya lâzım olan yiyecek, içecek ve giyecek maddeleri, hayvanlara lâzım olan hububat, ot ve saman,

Binalara yerleştirilen ve ordugâhta bulunan kıt'alara lüzumlu yatak otu ve saman,

III - Binek ve nakil hizmeti için orduya yarayan mo- törlü ve motörsüz her nevi kara nakil vasıtaları,

Binek, yük ve koşum hayvanları mevcut semer, yular, hamut, her nevi koşum mevaddı gibi levazımı ile ve binek hayvanları, var ise, eyer takımile ve motörlü vasıtalar yedek aiât ve edevat ve parçalarile ve icabında sürücü, arabacı ve şoförlerde beraber,

IV - Bütün müstahdemin ve mürettebatı ile beraber deniz, göl, nehir ve kanallarda bulunan gemiler ve her türlü cer ve nakil vasıtaları,

V - Mürettebat ve müstahdemini ile ve bütün malzemesile beraber hava nakil vasıtaları,

VI - Değirmenler, fırınlar, fabrikalar, sınaî müesseseler,

VII - Her nevi insaata, tamirlere vesair askerî ilere lüzumlu olan bilmum malzeme, vasıtalar, letler, makineler ve cihazlar,

VIII - Her türlü cer ve nakil vasıtaları ile hareket istihsâl eden diğer vesait için muktazi kömür, benzin, mazot, yağ vesair mevat,

IX - Kılavuzlar, sailer, her türlü askerî hizmete lüzumlu işçiler,

X - Cephede ve asker veya sivil sıhhat tekiltı olma- yan sair yerlerde yaralı ve hasta askerelere, işbu tekilta gidebilecek veya sevkolunabilecek bir hale gelinceye kadar, mahallî idare veya köy heyetlerince münasip binalar veya evlerde yatırılıp bakmak hizmeti,

XI - Askerî teslihata, teçhizata, illara ve pansuman malzemelerine müteallik her türlü eşya ve tıbb ve cerrah alât ve cihazlar, yatak takımı ve konaklamağa ait her türlü eşya ve maddeler,

XII - Askerî ihtiyaçlar için zarurî olan sair her türlü maddeler ve hizmetler,

Seferberlikten gayri hallerde bu maddenin yalnız ilk be fıkrasında yazılı olanlara Millî Müdafaa mükellefiyeti konulabilir.

nc, dördüncü ve beşinci fıkralarda yazılı olma hayvanlar ve koum hayvanı ve koum maddelerile nakil vasıtaları, su ve hava nakil ve cer vasıtaları seferberlikten başka hallerde her defasında yalnız en çok on gün için Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

Madde 7 — 6 ncı maddede gerek Millî Müdafaa mükellefiyeti vazolunan müessesesi dahilinde ve gerek sürücüsü olduğu nakil vasıtası başında çalıştırılmak üzere hak-

kında şahsen millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan kimselerden askerlik mükellefiyeti haricinde bulunanlara istihdamları devam ettiği müdetçe ücret veya yevmiye veya tazminat verilir.

Bunların hal ilcasile kendilerini iâşe edememeleri, hastalanmaları, maluliyetleri veya vefatları halinde haklarında askerlik mükellefiyet dahili emsali gibi muamele yapılır.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Millî müdafaa mükellefiyetinin tatbik şekli

Madde 8 — Her vilâyet ve kaza merkezinde en büyük mülkiye memurunun reisliği altında en büyük maliye me- murile askerlik şube reisi, askerlik şubesi bulunmayan yerlerde jandarma komutanından ve belediye ile ticaret ve sanayi odası tarafından seçilecek birer zattan mürekkep bir millî müdafaa mükellefiyeti komisyonu bulunur. Ticaret ve sanayi odası bulunmayan yerlerde belediyeden iki âza seçilir.

Seferberlik Müdür veya memuru bulunan yerlerde bu müdür veya memur komisyonun tabîî âzasından olup büro ve yazı işlerini de görürler.

Komisyon mürettep adedinin yarısından bir fazlası ile toplanır ve mevcudun ekseriyetile karar verir. Reylerde tesavî halinde reisin bulunduğu tarafın reyî kabul olunur.

Tazminat ve ödeme işleri hariç olmak üzere müstacel hususlarda Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına izafeten muamele yapmak üzere Nahiyeye merkezlerinde, Nahiyeye Müdürlüğünün reisliği altında jandarma komutanı ve varsa belediye reisinin, yok ise Nahiyeye merkezinin muhtarından ve köylerde muhtar ve ihtiyar heyetini teşkil edenlerden mürekkep muvakkat birer tâli komisyon teşkil olunabilir. Mülkî teşkilât olmayan yerlerde komisyon, belediye reisinin reisliği altında kurulur.

Bu tâli komisyonların teşkili alâkadar Milî Müdafaa mükellefiyeti komisyonu kararile yapılır Müstacel olup ta

muhabereye imkân bulunmazsa bu komisyonlar o işe mahsus olmak üzere kendiliğinden teşekkül edebilir.

Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları hazar vaktinde Millî Müdafaa Vekâletinden verilecek emir dairesinde ihşaî ve ihzari tetkikler yaparlar.

Madde 9 — Millî Müdafaa mükellefiyetleri, Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları vasıtasıie tatbik olunur.

Eğer bir mahalde Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonu bulunmaz veyahut bir mükellefiyetin acele tatbıkına zaruret hasıl olup ta usulü dairesinde komisyona müracaata imkân bulunmazsa mükellefiyet doğrudan doğruya ciheti askeriyeye tatbik olunabilir.

Her türlü teslimler askerî makamlarca tayin olunacak tesellüm heyetlerine makbuz mukabilinde yapılır. Bu makbuzların ziri ayrıca Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından tasdik olunarak alâkalıya verilir.

Madde 10 — Tesellüm heyetlerinin kurulma tarzı nizamname ile tesbit olunur.

Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları, istenilen şeyi mevcut olan ve olmıyan mükellef ahali üzerine tarh ve tevzi eder. Bu tevziin her keşş ayırtsız ve fakat mevcutlarına göre bir nisbet dahilinde yapılması lâzımdır.

Mükelleflerin gayubeti halinde komisyonlar bu gibilere ait hisselerin ne suretle istifası lâzım geleceğini kararlaştırarak halin icabettirdiği bütün tedbirleri alır.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile iskân ve konaklama

Madde 11 — Tevakkuf veya yürüyüş halinde bulunan askerî kıt'alara mensup askerî şahıslar ve erler ve bunlara ait hayvan, eşya ve malzeme askerî binaların mevcut olmaması veya kâfi gelmemesi halinde evvelce yazım neticesinde kabiliyeti tesbit edilmiş olan Devlete, hususî idare-

lere, belediyelere, vakfa, cemaatlere, şirketlere ve cemiyetlere ait bina, ahır ve mağazalara ve ambarlara ihtiyaca göre sıra ile vaz'iyet ve bunların da kâfi gelmemesi halinde boş olanlarından başlayarak ahaliye ait olanlara mü- racat edilerek oralarda ibate ve muhafaza edilirler. Bu yerleşme ya sahiplerinin membaları göz önünde tutularak iskân namı altında veya bu şartlara riayet edilmiye- rek ihtiyaç nisbetinde ve yerlerinin istiap kabiliyetleri derecesine ve fakat yine içinde oturanların oturma hakları muhafaza edilerek konaklama tarzında yapılır.

İskân ve konaklama bina sahiplerine, yatak, kap kakak vermek mecburiyetini tahmil etmez.

İskân edilen yerlerde su ve elektrik gibi şeyler ücretli ise bunların ciheti askeriyeye istihlâk edilen miktarı ödenir.

İhtiyaç görülen ambar, mağaza ve ahırlar için de aynı suretle muamele olunur.

Tevakkuf halinde geçici müfrez kıtalar ve münferit askerî şahıslar şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve münferit hanelerde hep bu tarzda yerleştirilir.

Yukarıda yazılı hallerde bina sahiplerinin iktisadi faaliyetleri ihlâl edilmez.

Madde 12 — 11 inci maddede yazılı bina, ahır ve mağazalar 8 inci maddede yazılı saâhiyetli komisyonlar tarafından askerî makamlarca da muvafık görülmek şartile tedarik olunur.

Madde 13 — Gerek iskân ve gerek konaklama için işgal olunabilecek bütün binalar, müesseseler, ambarlar, mağazalar, ahırlarla bunların istiap kabiliyeti en az üç senede bir Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından tesbit ettirilir.

Madde 14 — Askerî kıt'aların iskânı veya konaklaması lâzım geldiği hallerde bunların oraya varacakları gün askerî makamlar tarafından mahallin Millî Müdafaa Mü- kelefiyeti Komisyonlarına bildirilir. Bu komisyonlar gösterilecek millî müdafaa mükellefiyeti emri üzerine birlik-

lerin mümkün olduğu kadar toplu bir halde yerleştirilmelerini temin edecek surette tedbirler alırlar ve bu tedbirlere göre iskân varakaları yazarlar.

Madde 15 — Yanlarında asker iskân edilecek veya konaklatılacak kimselerin sıfat ve memuriyetleri ve içtimai vaziyetleri ne olursa olsun bunlar arasında hiç bir ayrılık gözetilmez.

Evlerinde erkeksiz yaşayan kadın ve kızların evlerine iskân veya konaklama yapılmaz.

Subay ve askerî memurlar dahi kendilerine ait olan hususî evler ve binalardan diğer ahali gibi iskân ve konaklama mükellefiyeti mükelleftirler.

Madde 16 — Sükna mükellefiyetinin müsavi ve adaletli bir tarzda tevzi edilmiş olup olmadığı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları tarafından kontrol edilir.

Seferberlikten gayri hallerde kayıp şahısların ikametgâhlarına vaz'iyet olunmazsa da başka bir mahalde bedeli gaibe ait olmak üzere sükna temin olunur.

Evvelce Millî Müdafaa Mükellefiyetine tâbi tutularak askerî makamların işgali altında bulunmakta olan umumî ve hususî binalar iskân ve konaklama mükellefiyetinin tevzii sırasında nazara alınmaz.

Madde 17 — Askerî kıt'aların iskân edildikleri veya konakladıkları binalarda sebep oldukları bütün zararlardan Devlet mes'uldür. Sonradan ihtilâfi mucip olmamak için mümkün olan hallerde binaların ne halde olduklarının, kullanılmak üzere bırakılmış eşya mevcut ise hal ve vasıflarının işgal eden kıt'adan bir subay ile mal sahipleri veya mümessilleri tarafından işgalden evvel imza edilecek zabıt varakasile tesbiti mecburidir. Bunun bir sureti komisyona, diğer bir sureti alâkalı şahsa verilir.

Madde 18 — Binaların boşaltılması:

Ciheti askeriyeeye, iskân veya konaklama suretile işgal oluna binaların tahliyesinde Millî Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonunu haberdar eder Mümkün olan ahvalde bu ih-

.....610.....

bar tahliyeden evvel yapılır. Komisyon ihbar üzerine keyfiyeti derhal mal sahiplerine veya birlikte sakin olan ailesi efradına tebliğ eder, bunlar mallarında bir hasar vukua geldiğini iddia ettikleri takdirde tebliği takibeden 24 saat zarfında komisyona müracaatla hasarın tesbitini isteyebilirler. Tahliye olunan binanın sahibi veya birlikte sakin olan aileleri efradından bir kimse bulunmadığı takdirde komisyon derhal işgalden mütevellit bir hasar vukua gelmiş olup olmadığını resen tesbit eder ve keyfiyeti bir ay müddetle ilânen tebliğ eder.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen şekillerde tesbit edilen hasar miktarım kabul etmeyenler üç gün zarfında salâhiyettir mahkemeye müracaat ederler. Bu müddet zarfında müracaat etmeyenler artık ayrıca hasar iddiasında bulunamazlar.

Madde 19 — Binaların işgaline mukabil sahiplerine memleket rayicine göre takdir edilecek bir kira verilir Aşağıdaki hallerde iskân ve konaklama parasızdır:

I - Seferberlik yapılan mmtakalarda ve seferberlik müddetince aynı kıt'aların veya başka başka kıt'aların aynı kimse nezdinde iskân edildikleri veya konakladıkları ceman beş gün,

II - Toplanma mahalline giderken veya toplanma mahallinde aynı veya başka kıt'aların aynı kimse nezdinde iskânları veya konaklamaları hallerinde her ay için en çok üç gece,

III - Manevra yapan kıt'aların iskânları veya konaklamaları hallerinde.

Madde 20 — Askerî kıt'aların iskânları veya konaklamaları parasız olduğu hallerde hayvanların gübreleri mülk sahibine bırakılır.

BEŞİNCİ FASIL

Hazar ve seferde kara nakil vasıtalarına millî müdafaa mükellefiyeti tatbiki

Madde 21 — Nakil vasıtalarının hazarda tahrir ve

tasnifine ve kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde bu vasıtalara millî müdafaa mükellefiyeti tatbikına ve celbine tesellüm komisyonuna ve bulunmadığı halde askerlik şubesine teslimine ait bütün işler, Millî Müdafaa Vekâletinin emri dahilinde, 8 inci maddede yazılı harp mükellefiyeti komisyonları tarafından yapılır.

A - Hazarda tahrir, tasnif işleri

Madde 22 — Millî müdafaa mükellefiyeti tatbik olunacak kara nakil vasıtaları şunlardır:

1 - Binek, yük veya koşum hayvanı olarak at (aygır, iğdiş), kısrak, katır, eşek, deve, manda, öküz.

2 - Bunların çektiği her nevi araba, kızak,

3 - Bisiklet, binek otomobili, her büyüklükte yük otomobili, motosiklet, cer için traktör ve emsali.

Madde 23 — En az üç senede bir Millî Müdafaa Vekâletinin tesbit ettiği zamanlarda harp mükellefiyeti komisyonları tarafından nakil vasıtalarının tahriri yaptırılır. Nakil vasıtalarının tahrir heyetinde:

Askerlik şube reisi veya şubeden bir subay,

Askerî bir baytar, bulunmadığı halde Hükümet veya belediye baytarı, bunlar da yok ise hariçten serbest bir baytar ve bu da bulunmazsa atlı sınıftan bir subay,

Şehir veya kasabalarda belediyenin seçeceği bir kişi, köylerde köy muhtarı ve motörlü kara vasıtalarını tahrir eden heyette baytar yerine bir makine mütehassısı bulunur.

Madde 24 — 23 üncü maddede yazılı heyetler köy, köy dolaşarak nakil vasıtalarını ve teçhizatını muayene ve tesbit ederler. Mmtakanın geniş ve köy adedinin fazla olması yüzünden bu tahririn uzun süreceği yerlerde bir kaç köyün nakil vasıtaları bütün teçhizatı ile merkezî bir köyde toplatılarak ve fakat yığıntıya meydan verilmeyerek muayene ve tahrir orada yapılır. Ancak bu merkezî köylerden 10 kilometreden fazla uzak olmaması ve toplantı gününün

.....612.....

en az bir hafta evvel bildirilmesi suretile toplanmanın temin olunması lâzımdır.

Madde 2 5— Tahrir heyetleri senede bir defa erlerin yoklamaları zamanında merkeze gelen köy ihtiyar heyetlerinin seçeceği adamları ve merkezde bu işleri de gören belediye memurlarını komisyona çağırarak bütün nakliye vasıtaları hakkında verecekleri son malûmatı tahrir defterlerine adedi fazla olanlar başa geçirilmek üzere kayıt ve işaret ederler. Tahrir heyetleri o sene ikinci kânunun birinde yaş itibarile millî müdafaa mükellefiyeti tatbık- na elverişli olan hayvanlardan at, iğdiş ve kısraklarda 4-15 (dahil) ve katırlarda 4-20 (dahil), eşeklerde 4-15 (dahil) manda ve öküzlerde 3-12 (dahil), develerde 4-15 (dahil) yaşında olanlarla üç yaşma (dahil) kadar olan tayların tahrir, tetkik ve tasnif işlerini yaparlar.

Öküz cinsinden çift hayvanı yazımlarında ikiden fazla hayvan sahipleri deftere hayvanları adedine göre, baştan itibaren sıra ile yazılırlar. İki hayvan sahipleri arasında sıra kur'a ile tayin olunur.

Hayvanların yaşları doğdukları senenin ikinci kânununun birinci gününden başlar.

Madde 26 — Tahrir heyetlerinde çalışan serbest baytarlarla serbest makine mütehassıslarına bu vazifede kullandıkları müddetçe Millî Müdafaa bütçesinden Vekâletçe tesbit edilecek miktarda ücret verilir.

Madde 27 — Tahrire tâbi nakil vasıtalarının başkalarına satılması veya herhangi bir sebeble elden çıkarılması halinde sahipleri kasabalarda millî müdafaa mükellefiyetleri komisyonlarına ve köylerde ihtiyar heyetlerine ve aynı zamanda belediye teşkilâtı olan yerlerde lâğvedilen muhtar ve ihtiyar heyetleri vazifelerinin hangi dairelerce ifa edileceğinden bahis 14/12/1933 tarihli nizamnamenin altıncı maddesinde yazılı belediye memurlarına bildirmeğe ve alanlar da kasabalarında veya köylerinde aynı makamlara yazdırmağa borçludurlar. Bu sonuncular daha ev

vel diğler bir mahalde elden çıkarmışlarsa o mahaldeki salahiyetli makamlara yazdırırlar.

Köy ihtiyar heyetleri ve yukarıda bahsolunan belediye memurları hizada tahrir işlerinin ve seferde millî müdafaa mükellefiyeti işlerinin vaktinde ve doğru olarak yapılmasını takip etmeğe ve kanunun dışında hareket edenleri komisyonlara haber vermeğe mecburdurlar.

Madde 28 — İhtiyar heyetleri ve belediye memurları, 27 nci madde mucibince kendilerine bildirilen mmtaka- larındaki nakil vasıtalarının değışikliklerini mahalleri millî müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına her üç ay nihayetinde bildirmeğe mecburdurlar.

B - Motörsüz her türlü kara nakil vasıtalarına millî müdafaa mükellefiyeti tatbiki

Madde 29 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde ordu nakil vasıtaları için lüzumlu olup 22 nci maddede yazılı at, aygır, iğdiç, kısrak, katır, eşek, deve, öküz, manda ile bunların çektiği her türlü araba ve kızaklar ve bisikletler millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınabilir.

25 inci maddede yazılı orduya elverişli yaşta olanlar alındıktan sonra yine ihtiyaç hasil olursa Millî Müdafaa Vekâleti daha yaşlılara müracaat etmek salâhiyetini haizdir.

Madde 30 — Aşağıda yazılı nakil vasıtalarına millî müdafaa mükellefiyeti tatbik edilmez:

I - Cümhur Reisinin istimâline mahsus atlar ve arabalar,

II - Memurların vazife ifası için kullanmağa mecbur oldukları atlar ve arabalar «Bunların mikdarı İcra Vekilleri Heyeti kararile hizada tesbit olunur».

III - Damızlık olduğu Hükümetçe tasdik edilmiş bütün hayvanlarla gebe olan ve altı ay «altı ay dahil» lığa kadar yavrusu bulunan kısraklar, eşekler, ve develer,

IV - Harp teklifleri tatbikma takaddüm eden senenin

.....614.....

birinci kânununda 24 üncü maddede yazılı asgarî yaşlardan aşağı olan hayvanlar,

V - Umumî, mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan dairelerle belediyelerde ve âmme hizmetleri gören mües- selerde bulunan motörsüz kara nakil vasıtaları (hizmet ve mikdarları İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur),

VI - Demiryollarında ve madenlerde çalıştırılan nakil vasıtaları,

VII - Posta idaresine ait ve bu idarelerle mukavele akdeden şahısların posta işlerinde kullandıkları vasıtalar.

Madde 31 — Demiryolları ve maden şirketlerinde çalıştırılan nakil vasıtalarına ancak müesseselerile beraber Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunabilir.

Madde 32 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınacak nakil vasıtalarının cins ve mikdarı Millî Müdafaa Vekâletince tesbit olunur ve kolordulardan askerlik şubeleri vasıtasile Millî Müdafaa mükellefiyetleri komisyonlarına bildirilir. Fevkalâde hallerde bu salâhiyet mahallinin en büyük komutanı tarafından kullanılabilir. Komisyonlar bu mikdarı askerlik şubelerinden bildirilen yüzde nisbetinde köy ve mahallere taksim ederler.

Madde 33 — Mahallin en büyük mülkiye memuru bildirecek tertibata göre mmtakasmda celbi gerekli nakil vasıtalarının tayin edilen mahal ve zamanda bulundurulmasını sahiplerine tebliğ eder.

İstenilen nakil vasıtalarının zamanında ve tam olarak getirilip ciheti askeriyeye teslim edilmesini temin etmemekten alâkalı mülkiye memurları mesuldürler.

Madde 34 — 32 inci maddede yazıldığı üzere seferberlik tertibatında bildirilen nakil vasıtalarından celb olunabilenler ihtiyacı karşılamaz veya her hangi bir sebeple teslim işi gecikirse seferberliği geciktirmemek için derhal istifade kabil olan civar mahallerdeki nakliye vasi-

talarma defterlerindeki sıraya riayet olunarak vaz'iyad edilebilir.

Fevkalâde ahval müstesna olmak üzere bu suretle nakil vasıtalarına vaz'iyad edilen mahallerin nisbet derecesine kadar diğer mahallerden de nakil vasıtası alınmadıkça artık bu mahallerden bir daha nakil vasıtası alınmaz.

Madde 35 — Arabalar, mevcut koşum hayvanlar ve koşumlarile beraber alınır.

Madde 36 — Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile alınacak hayvanların bedeli ırklarına, hizmetlerine ve yaşlarına göre evvelden tayin ve tesbit olunur.

Bunun için her hizmetten olan hayvanlar üç kısma ayrılır.

I - On yaşından aşağı olanlar,

II - On, on bir, on iki yaşında olanlar,

III - On üç ve daha yaşlı olanlar.

Her hizmette on yaşından aşağı hayvanlardan ordunun istediği şartları haiz ve en müsait yaşta olanına, ileriki sene rayici düşünülerek, tayin olunacak fiat o senenin bütçesinde gösterilir. Aynı hizmetteki diğer hayvanlara bütçede yazılı fiattan aşağı olmak üzere nasıl kıymet takdir edileceği nizamname ile tesbit olunur.

C - Motörlü kara nakil vasıtalarına Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbiki

Madde 37 — Kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde orduya lâzım olan binek, yük otomobillerde her türlü motörlü nakil ve cer vasıtaları, diğer kara nakil vasıtaları hakkındaki hükümlere tâbi olarak Millî Müdafaa mükellefiyeti volu ile alınabilir.

Madde 38 — Millî Müdafaa mükellefiyeti konulacak motörlü, binek, nakil ve cer vasıtaları kabiliyet itibarile üç kısma ayrılabilir:

I - Yapılışları tarihinden itibaren iki sene geçmeyenler,

II - Yapılışları tarihinden itibaren iki, üç, dört sene geçmiş olanlar,

III - Yapılışları tarihinden itibaren beş sene ve daha fazla geçmiş olanlar.

Ordunun istediği şartları haiz ve hiç kullanılmamış yeni bir motörlü vasıtanın değer pahasına göre bir fiyat tesbit ve o senenin bütçesinde gösterilir. Alman diğer motörlü vasıtalara cins ve markaları, yapılış tarihleri, az veya çok kullanılmış, iyi veya fena bakılmış olmalarına göre bütçede yazılı değer pahadan aşağı olmak üzere verilecek kıymetin ne suretle takdir edileceği 36 ncı maddede yazılı nizamnamede tesbit edilir.

Komisyon bütçeye konulan kıymetten aşağı veya yüzde yirmi beşinden fazla olmamak şartile daha yüksek fi- atla motörlü vasıta alabilir. Komisyonca takdir edilen kıymet yüzde yirmi beşten ziyade ise Millî Müdafaa Vekâletinin muvafakati alınmak lâzımdır.

Madde 39 — Motörlü, binek, nakil ve cer vasıtaları mevcut bütün teferruat ve yedek alât ve parçalarıle beraber alınır.

Bunların komisyonlarca tetkik ve tesbit olunacak kıymetleri alman vasıtaların bedellerine ilâve edilir.

Madde 40 — Aşağıda yazılı motörlü binek nakil vasıtalarına Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilmez:

I - Cümhur Reisinin istimâline mahsus binek otomobilleri.

II- Umumî, mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan dairelerle belediyelerde ve âmme hizmetlerini gören müesseselerde bulunan motörlü binek ve nakil vasıtaları «hizmet ve mikdarları İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur»,

III - Posta idaresile mukavele akdeden şahısların posta içinde kullandıkları motörlü nakil vasıtaları.

Madde 41 — Motörlü ve motörsüz her türlü nakil vasıtalarının hazarda ne suretle tahrir, tasnif ve defterlere kaydedileceği ve kanunun birinci maddesinde yazılı hallerde icabettikçe ne suretle celbedilebilecekleri nizam-name ile tesbit olunur.

ALTINCI FASIL

Demiryollarında, deniz ve hava yollarında ve deniz ve hava vasıtalarında ve limanlarda tatbik olunacak Millî Müdafaa mükellefiyeti

Madde 42 — Birinci maddede yazılı hallerde şirketlere veya şahıslara ait demiryolları, deniz, göl, nehir, kanal ve havayollarının ve limanlarının tamamen veya kısmen işletme işleri memurları ve müstahdemleri ve tesisatı ve işletme işlerine muktazi vasıtalarıyla birlikte, Şirketlere veya şahıslara ait her nevi münferit deniz ve hava gemileri ve deniz nakliyatına ve işlerine hadim her nevi nakil, cer ve tahlisiye vasıtaları bütün levazım, teçhizatı ve memur ve müstahdemlerde birlikte,

Şirketlere veya şahıslara ait her nevi münferit deniz ve hava gemileri ve deniz nakliyatına ve işlerine hadim her nevi nakil, cer ve tahlisiye vasıtaları bütün levazım, teçhizatı ve memur ve müstahdemleriyle birlikte,

Şirketlere veya şahıslara ait hava limanları, tayyare meydanları ile yer tesisatına muktazi arazi,

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen nakil vasıtalarının tamir ve inşasına ait her nevi tezgâhlar, havuzlar, fabrikalar, vinç ve dubalar bütün levazım ve tesisat, memur ve müstahdemlerde birlikte Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulabilirler.

Madde 43 — Cümhur Reisi için kullanılmaya ait vagonlar ve deniz ve hava binek vasıtalarıyla 40 ncı maddenin II, III üncü fıkralarında yazılı hizmetler için kullanılacak deniz, hava, binek ve nakliyat vasıtalarına bu hizmetlerde kullanıldığı müddetçe Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunamaz.

Madde 44 — Seferberlik ilân olduğundan veya seferberliğe hazırlık kararı verildikten itibaren deniz, göl, kanal ve nehirlerdeki su nakil vasıtaları, bunları idare e-

den şirketler veya şahıslar tarafından, askerî ihtiyaçlar için Başkomutanlıktan veya Genel Kurmay Başkanlığından verilecek emre amade bulundurulacaktır.

Yolculuk halinde olan nakil vasıtaları seferberlik ilânına muttali olur olmaz en yakın Türk limanında tavakkuf ederek emir bekliyecektir.

Bu nakil vasıtalarından ne mikdarın askerî ihtiyaçlara tahsis olunacağı Başkomutanlıkça tayin ve bunlar hakkında Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunur.

Yukarıki fıkralar mucibince emre amade bulunanlardan askerî ihtiyaçlara tahsis edilecekler tayin ve tebliğ olununcaya kadar geçecek zamandan yalnız üç gün için ücret ve tazminat verilmez.

Madde 45 — Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan şirketlerin bütün vasıtaları ve mürettebatı kendi ihtisasları dahilinde Başkomutanlıkça tensip edilecek her yerde kullanılabilirler.

Madde 46 — Devlet idare ve müesseselerine bağlı demiryolları ile deniz, kanal, göl ve nehir ve havayolları ve limanları idarelerin nakliyat işleri seferberliğin ilânından veya seferberliğe hazırlık kararından itibaren Başkomutanlığın emrine girer. Bu yolların ve limanların işletme işleri, Devlet Demiryolları İşletmesi ve Denizyolları ve Limanlar Umum Müdürlüklerinin idare ve mesuliyetleri altında olarak müesseselerin kendi vasıtaları ve memur ve müstahdemleri marifetile yapılır. İşletme umuru için muktazi ihtiyaçlar ve masraflarla bu irtibatın devam ettiği müddet için Devletçe verilecek tazminatın takdir ve tesbiti ve tediyesi işleri bu teşekküllerin bağlı olduğu ve'kâletlerce temin olunur.

Madde 47 — Harbin zarurî icapları dolayısıyla ciheti askeriyece 46 ncı maddede gösterilen idarelere ait yollardan bir kısmının veya münferit bir nakil vasıtasının işletme işleri gerek kendi askerî vasıtaları, gerek bu idarelerin memur ve müstahdemleri vasıtasile doğrudan doğruya idare edilebilir.

Ancak bu idarelerin tamamen ciheti askeriyece vaz'ı- yet olunarak idare edilebilmesi İcra Vekilleri Heyeti kararına bağılıdır.

Madde 48 — Millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan şirketlere ait işletme işleri, memurları ve müstahdemleri, bütün nakil vasıtaları ve her nevi levazım ve tesisatı ile ve hususî şahıslara ait vasıtalar da bütün levazım, tesisat ve müstahdemleriyle birlikte otomatik bir şekilde 46 ncı maddede yazılı umum müdürlüklerin emrine girerler.

YEDİNCİ FASIL

Mahrukat madenlerine ait millî müdafaa mükellefiyeti

Madde 49 — Birinci maddede yazılı hallerde mahrukata ait madenleri işletenler askerî ihtiyaçları temin için yıkanmış, yıkanmamış, imal edilmiş ve edilmemiş veya kok halinde veya her hangi bir suretle çıkarmış ve çıkarmakta bulunmuş oldukları mahrukat madenlerini ciheti askeriyenin emrine amade tutmağa ve madenlerini ciheti askeriye emrine işletmeğe mecburdurlar.

Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan mahrukat madenlerini işleten müesseselerden vesaiti müsait olanlar mahrukat madenlerini mükellefiyetin tatbikini havi tebliğde gösterilen istasyon veya limanlarda veya tahmil mevkilerinde vagon veya vapur içinde teslim ederler. Vesaiti olmıyanlar mahrukat madenlerini teslim edinceye kadar yerlerinde stok halinde muhafaza ederler. Bu stoklarda hâsıl olacak zararlar madeni işletenlere aittir.

Ancak ciheti askeriyenin azamî on beş gün içinde stok edilen mahrukat madenlerini teslim alması lâzımdır. Bu müddet zarfında teslim alınmadığı takdirde bundan doğacak zarar ve ziyandan Devlet mes'uldür.

Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen mahrukat madenleri bu mükelleflerin tatbiki devam ettiği müddetçe sahihleri tarafından Vekâletin müsaadesi olmadıkça başkalarına verilemez.

Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen müesseseler için işliyebilmesi için kâfi malzeme, memur ve müstahdemini yok ise bunlar ciheti askeriyece Millî Müdafaa mükellefiyeti yolu ile ayrıca temin olunabilir.

İşletenlere yirmi dört saat evvel tebliğ edilmek şartıyla henüz çıkarılmamış veya çıkarılmakta olan maden kısımları üzerine Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbikatından tazminatsız vazgeçilebilir.

Madde 50 — Devlet idare ve müesseselerine bağlı mahrukat madenleri hakkında 46 ve 47 nci madde hükümlerine göre muamele olunur.

Madde 51 — Haklarında 49 uncu madde mucibince Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan mahrukat madenlerinin işletilmesi İcra Vekilleri Heyeti kararile kendi vasıtasile işletmek üzere ciheti askeriyece bırakılabileceği gibi Devlet idare ve müesseselerin bağlı teşekküllere de devrolunabilir.

SEKİZİNCİ FASIL

Sınâî müesseselere ait Millî Müdafaa mükellefiyeti

Madde 52 — Birinci maddede yazılı hallerde her türlü sınâî müesseseleri işletenler askerî ihtiyaçları temin için bütün eşhas, tesisat ve ibtidaî maddelerde, bütün mahsul ve mamullerini tebliğ olunacak bir Millî Müdafaa mükellefiyeti emri üzerine ciheti askeriye emrine vermeğe ve işletmeğe mecbur tutulabilirler.

Millî Müdafaa mükellefiyeti ne kadar devam ederse etsin müesseseleri işletenler ciheti askeriyece müsaadesi olmadıkça mükellefiyetin tatbik olunduğu hiç bir şeyi harice veremezler.

Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen müesseselerde istihdam vasıtalarının kifayetsizliği halinde bu noksan hariçten millî müdafaa mükellefiyeti yolu ile tedarik olunur ve şu halde ciheti askeriyece müessesenin tamamına veya bir kısmına el koyarak tamamlanan vasıtalarla iş-

leteceği gibi kısmen veya tamamen başka bir mahalle nakil veya diğer bir istihsâl için de istimal edebilir. Ancak el koymadan evvel işleyenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa belediye teşkilâtı olan yerlerde muhtarlık vazifesini gören belediye memurları huzurunda müessesede mevcut bütün tesisat, malzeme ve mamul ve mahsullerin stokları bir deftere yazılarak tesbit ve ziri sayımda bulunanlara imza ettirilir. Bu defterin bir sureti mal sahibine verilir.

Ciheti askeriye, müesseseyi işlettiği müddetçe askerî işlere mâni olmamak üzere müessese sahibi çalışmasına devam edebilir.

Madde 53 — Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan sınaî müesseselerle esasen ciheti askeriye ait olan askerî müesseseler için lüzumlu olan bütün madenler yedinci fasılda bahsolunan mahrukat madnleri için yazılı hükümler ve şartlar dahilinde Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulabilirler.

Madde 54 — Devlet idare ve müesseselerine bağlı sınaî müesseseler hakkında 46 ve 47 nci maddeler hükümlerine göre muamele olunur.

Madde 55 — Haklarında 52 nci madde mucibince Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan sınaî müesseselerin işletilmesi İcra Vekilleri Heyeti kararile kendi vasıtasiyle işletmek üzere ciheti askeriye bırakılabileceği gibi Devlet daire ve müesseselerin bağlı teşekküllere de devrolunabilir.

DOKUZUNCU FASIL

Gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolarda, umumî mağazalarda vesairede bulunan tüccar mallarına Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbiki

Madde 56 — Birinci maddede yazılı hallerde gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolarda, umumî mağaza-

zalarda ves.ar ambar ve depolarda ve haklarında Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan 6, 7, 8 nci fasıllarda yazılı müessese ve nakil vasıtalarında bulunan ticarî mallara doğrudan doğruya Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunabilir.

Millî Müdafaa mükellefiyeti emri, yukarıda yazılı yerleri idare edenlere tebliğ edilir ve bunlar Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbiki muamelelerinde mal sahihlerinin kanunî mümessileri addolunur. Yalnız tazminatın miktarı hakkında tebliğat ile tediyeler mal sahihlerine yapılır. Bu maddede yazılı mükellefiyetlerin tatbikından doğacak tazminat 58 nci maddenin hükümleri dairesinde Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları tarafından takdir ettirilir. Biçilen kıymetin alâkalılar tarafından kabul edilmemesi halinde tazminat miktarı 58 nci maddede yazıldığı üzere sulh hâkimi veya asliye mahkemesi tarafından tayin olunur.

Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbiki, gümrükler, silolar, umumî mağazalar ve diğer ambar ve depolar idarelerini müstevdi sıfatile taahhütlerinden kurtarır ve bu mallar ile olan alâkalarına son verir.

Fakat bu idarelerin Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik olunan mallar üzerindeki hak ve imtiyazları tediyeye o- lunacak tazminata geçer.

Gümrük, ambar ve antrepolarında Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan mallardan henüz gümrüklenmemiş olanlar için takdir edilecek tazminat sıf kıymeti geçemez ve bu mallardan gümrük resmi ve diğer teklifler alınmaz.

Triptik ve gümrük geçiş karnesile geçen hava ve kara nakil vasıtaları bedelleri dahi triptik ve karnede yazılı resim ve vergiler indirilerek takdir ve tayin edilir.

ONUNCU FASIL Ödeme işleri

Madde 57 — 6 nci maddenin I, II, III ve VII işaretli fıkralarında yazılı Millî Müdafaa mükellefiyetlerinin tat-

bik edildiği yerlerin Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonları mümkün olduğu kadar kısa bir müddet içinde:

- A - Millî Müdafa mükellefiyeti emirlerinin birer örneğini,
- B - Bu yol ile askerî ihtiyaçları temin eden şahısların adlarını,
- C - Verilen şeyin cins ve vasfı ve nevi ve kalitesi veya yapılan hizmetin neden ibaret olduğunu ve miktarlarını,
- D - Millî Müdafaa mükellefiyetinin tatbiki tarihlerini,
- E - Mal sahipleri tarafından istenilen fiatları gösterir bir beyanname tanzim ederek askerî makama verir.

Askerî makam I ve II nci fıkralarda yazılı işler ve maddeler için mahallî belediye ve ticaret ve sanayi odalarından alınacak rayiç mazbatalarına ve rayicin onlar tarafından tayini mümkün olamadığı hallerde erbabı ihtisastan alınacak vesikaya ve başkaca var ise mucip sebeplere istinaden ve III üncü fıkrada yazılı motörlü ve motörsüz nakliye vesaiti için salâhiyetli komisyonların 36 ncı ve 38 inci maddelerde yazıldığı veçhile tanzim edecekleri mazbatalarına göre tazminat miktarlarını tesbit eder.

Madde 58 — Askerî makam kararını üç gün içinde komisyona bildirir ve bu bildiriş tarihinden itibaren 24 saat içinde karar alâkalı şahıslara tebliğ olunur.

Alâkalılar bu tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde tesbit edilen miktarı kabul edip etmediklerini komisyona bildirmeğe mecburdurlar.

Kabul edilmediği bu müddet zarfında bildirilmeyen miktarlar katileşir. Ademi kabule dair olan cevaplarda mucip sebepleri gösterilmelidir. Komisyon cevap üzerine tetkikatını yapar ve kararını verir. Bu kararın tebliği tarihinden itibaren alâkalı üç gün zarfında salâhiyetli mahkemeye müracaat etmediği takdirde bu karar katileşir.

Hâkim kısa bir zaman içinde işe vaz'iyet ederek evvelâ iki tarafı uzlaşturmağa çalışır.

.....624.....

İddiaları gösteren kâğıtların Millî Müdafaa mükellefiyetleri komisyona tevdi edildiği tarihten itibaren üç ay geçer ve alınan şey veya yapılan hizmet bedeli tayin edilmemiş ve alâkalılara bir tebliğ de yapılmamış olursa alâkalılar salâhiyetli mahkemelere müracaat edebilirler.

Her iki halde de dava basit usulü muhakemeye tabidir.

Bu fıkranın hükmü 11 inci maddede yazılı iskân ve konaklamadan doğacak zarar ve ziyan iddialarına da şamildir.

Bu davalar için mahkeme harç ve masrafları alınmaz.

Madde 59 — Millî Müdafaa mükellefiyetleri komisyonları 58 inci maddenin ikinci fıkrasında yazılı 15 günlük mühletin bitmesinden sonra alâkalıların kabulleri veya susmaları ile veya mahkemelerin hükümlerde katileşen tazminat bedellerini gösterir cetveller tanzim ederler. Bu cetveller mündericatu alâkalı askerî makamlar tarafından sahipleri namına usulü veçhile tahakkuk ettirilir. Tahakkuk eden bedeller malsandıkları tarafından nakden tesviye olunur.

Seferberlikte, seferberliğin hitamından itibaren bir sene zarfında ödenmek üzere, bu bedeller mukabilinde tesellüm tarihinden itibaren % 5 faize tâbi hazine bonusu verilebilir.

Madde 60 — Bu kanunun 6, 7, 8 ve 9 uncu fasıllarında yazılı şirketlere ve şahıslara ait müesseselerin ciheti askeriye namına işletilmesinden veya vesait, levazım, mamul ve mahsullerine vaz'iyet edilmesinden doğacak tazminat mikdarı askerî ve sivil âzadan mürekkep ve sivil âza mikdarı fazla olmak üzere teşkil olunacak komisyonlar tarafından takdir olunur Sivil âzalar alâkalı vekaletlerce, askerî âza da Millî Müdafaa Vekâletince tayin olunurlar. Bu komisyonların âzalarının adedi 3 ten aşığı, 7 den ziyade olamaz. Millî Müdafaa Vekâleti komisyonun vazifelerini ve nerede toplanacağını tayin eder.

Bu hallerde de 58 inci madde hükmü cereyan eder.

Katileşen tazminat bedelleri 59 uncu maddede yazılı olduğu gibi tahakkuk ve tediye ettirilir.

Bu kabil müesseselerin idare masrafları bonoya raptedilmeden tediye edilir.

Madde 61 — Millî Müdafaa mükellefiyeti tatbik edilen demiryolları ile deniz, göl, kanal, nehir, hava kıtalarında ticarî nakliyatın ve limanlarda ticarî işlerin kesilmesi halinde Devletten bir gûna tazminat istenemez.

ON BİRİNCİ FASIL

Manevralar ve atışlar hakkındaki umumî hükümler

Madde 62 — I - Manevralar dolayısıyla vukua gelen zarar ve hasarlar Devlet tarafından tanzim olunur.

II - Bu zarar hak sahipleri tarafından kıt'aların geçtiği günü takip eden beş gün içinde Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyonlarına bildirilir. Bu komisyon bu gibi müracaatları taallûku olan kıt'a komutanlarına tebliğ eder. Beş gün zarfında mazeretsiz müracaat etmeyenler, haklarını ıskat etmiş olurlar.

Manevrayı yapan kıt'aların komutanına bağlı bir komisyon zarar ıka edildiğinden bahsile vukubulan müracaatları tetkik ve zarar miktarını tesbit eder. Alakadarlarca kabul edilmesi halinde bu mikdarlar derhal ödenir.

III - Şikâyetçi, komisyonun tesbit ettiği mikdarı kabul etmezse keyfiyeti 58 inci madde hükümlerine göre halledilir.

Madde 63 — Sahipli arazide atış yapılması esnasında ıka edhen maddî zararlar ve atış dolayısıyla sahiplerinin istifadeleri menedilmek suretile vukua getirilen mahrumiyetler Devlet tarafından tazmin olunur.

Bu zararların tesbit ve tazmini 62 nci maddenin II ve III işaretli fıkralarında yazılı hükümlerle göre yapılır.

ON İKİNCİ FASIL

Cezaî hükümler

Madde 64 — Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan mallarını mevcut olmasına rağmen vermeyenlerden bu mallar zorla alınır ve haklarında bir aya kadar hapis veya beş liradan yüz liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

Madde 65 — Bu kanun mucibince selâhiyettar makamlara bildirmeğe mecbur oldukları hususâtı suiniyetle yanlış olarak bildirenler haklarında bir haftadan bir aya kadar hapis veya on liradan yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

Madde 69 — Millî Müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan madenleri işletenler mükellefiyet emrini suiniyetle yapmadıkları takdirde bir aydan bir seneye kadar hapis veya yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

Millî müdafaa mükellefiyetinin tatbikmdan sonra çıkarmış oldukları madenleri ciheti askeriyenin müsaadesi olmaksızın başkalarına vermiş olanlardan bu madenlerin piyasa kıymetlerinin iki misli ağır para cezası alınır ve bu çıkarılmış madenler kimin elinde olursa olsun müsadere olunur.

Madde 70 — Millî müdafaa mükellefiyetine tâbi tutulan sınaî müesseselerin sahipleri veya işletenleri mükellefiyet emrini suiniyetle yapmadıkları takdirde bir aydan bir seneye kadar hapis veya yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

Millî müdafaa mükellefiyetinin tatbikmdan sonra ciheti askeriyenin müsaadesi olmaksızın başkalarına mamul veya mahsul verenlerden verdikleri mamul ve mahsullerin

piyasa kıymetinin iki misli ağır para verdikleri mamûl ve mahsullerin piyasa kıymetinin iki misli ağır para cezası alınır ve bu mamûl ve mahsuller kimin elinde olursa olsun müsadere olunur.

Madde 71 — Manevralarda atış yapılan ve hususî işaret ve alâmetlerle girilmesi yasak edilen yerlere girenler ve bu mahallere hayvan sokanlar 50 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılırlar ve zararlarını tazmin ettirmek hakkından mahrum olurlar.

Madde 72 — Bu kanunla kendisine verilen vazife ve salâhiyeti suiistimal eden veya Millî Müdafaa mükellefiyeti yolile alman her hangi bir şeye veya yapılan her hangi bir hizmete karşı makbuz vermeyen askerî şahıslar hazarda Askerî Ceza Kanununun 115 inci ve seferberlikte 61 inci maddesine göre cezalandırılırlar.

Salâhiyet ve mezuniyeti olmadığı halde her hangi bir Millî Müdafaa mükellefiyeti muamelesi yapan askerî şahıslar Askerî Ceza Kanununun 123 üncü maddesi mucibince ceza görürler.

Her iki halde alâkalılar istirdat veya tazminat talep edebilirler.

Müteferrik hükümler

Madde 73 — Bu kanunun tatbiki esnasında ciheti aske- riyece yapılacak bütün tebligat, kanunda başka merci gösterilmemesi halinde, doğrudan doğruya her mahallin en büyük mülkiye memuruna yapılır.

Madde 74 — Yabancı Devletlerin sefarethane ve konsoloshanelerde bunlara ve diploması memurlarına, siyasî murahhaslara ve konsoloslara ait eşya, nakil vasıtaları ve- sair maddeler mütekabiliyet şartile bu kanun hükümlerinden müstesnadır. Yabancı Devletlerin fahrî konsoloslarına ait olan binaların, konsolosluk işlerini ifaya tahsis edilmemiş bulunan kısmı ile ticaret malları bu istisnaya dahil değildir.

.....628.....

Bu hususlarda daha müsait bulunan muahede ve mukavelenameler hükümleri mahfuzdur.

Madde 75 — Bu kanunun tatbiki tarzı neşri tarihinden itibaren bir sene zarfında tanzim olunacak bir nizamname ile tesbit olunur.

Madde 76 — 6, 7, 8 inci fasıllarda yazılı müesseseler ve emvali ile 9 uncu fasılda yazılı eşyadan Millî Müdafaa Mükellefiyeti tatbik edilenlere el koymadan evvelburaları işletenler veya mümessilleri ve bunlar bulunmazsa muhtarlık vazifesini gören belediye memurları huzurunda mevcut tesisat, malzeme ve mamûl ve mahsuller bir defetere yazılarak tesbit ziri sayımda bulunanlara imza ettirilir.

Bunun bir sureti komisyona, bir sureti de alâkalıya verilir.

Madde 77 — Aşağıda yazılı kanunlar kaldırılmıştır:

I-28 Ağustos 1305 tarihli vesaiti nakliyei askeriye kanunu,

II - 28 Ağustos 1305 tarihli vesaiti nakliyei askeriye kanununa müzeyyel 29 Eylül 1327 ve 14 Şubat 1327, 11 Teşrinievvel 1333 tarihli kanunlar,

III - 872 numaralı ve 30 Mayıs 1926 tarihli kanun,

IV - Tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının sureti teşekkülü hakkında 1506 numaralı ve 2 Haziran 1929 tarihli kanun,

V - Tekâlifî harbiyenin sureti tarhi hakmda 14 Temmuz 1330 tarihli kanun ile buna müzeyyel 8 Nisan 1334 tarihli kanun,

VI - Seferberlikte vaz'iyet edilecek emakin ve mebani hakkında 7 mart 1332 tarihli kanun,

VII - Vesaiti nakliyei bahriyenin sureti tedariki hakkında 12 Mart 1332 tarihli kanun,

Madde 78 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 79 — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

Kanun No	Başlığı				Resmî Gazete Sayı
91	Tedariki vesaiti nakliye kanununun 20 ve 21 inci maddeleri yerine kaim (20 ve 21 inci maddelerin tadiline dair olan 25 Eylül 1327 tarihli kanunu muvakkat 2 nci tertip 3 üncü cilt düsturun 750 nci sahifesinde.) (28 Ağustos 1305 tarihli tedariki vesaiti nakliye kanunu mütemmim düsturun 114 üncü sahifesindedir.)	3	1	208	5
	640 Tedariki vesaiti nakliye kanununun 18 inci maddesine müzeyyel kanun (Bu kanun 1506 numaralı kanunun 7 nci maddesile mülğadır.)	3	6	600	98
703	Tedariki vesaiti nakliye askeriye komisyonunun sureti teşekkül ve vesaifi hakkında kanun (Bu kanun 1506 numaralı kanunun 7 nci maddesile mülğadır.)	3	7	325	269
872	28 Ağustos 1305 tarihli tedariki vesaiti nakliye askeriye kanununun 52 nci maddesine müzeyyel kanun 1506 Tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının sureti teşekkülü hakkında	3	7	2479	403
	703 sayılı kanunun muaddil kanun	3	10	1794	1212
89	Vesaiti nakliye kanunu hakkında Heyeti Umumiye kararı	3	1	179	

Nahiye Müdürlerinin devir masrafları hakkında kanun

Kanun No : 3635

Kabul tarihi : 12/6/1939

Neşir tarihi : 19/6/1939

Madde 1 — Nahiye müdürlerine, devir ve teftiş mas-

.....630.....

raflarını karşılamak üzere her ay maaşlarıyla birlikte mak-
tuan 10 lira verilir.

Madde 2 — Bu kanun 1 haziran 1939 tarihinden mu-
teberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini İcraya Dahiliye
ve Maliye Vekilleri memurdur.

**Dahiliye Vekâleti teşkilât kadrosuna yeniden 50 maiyet
memuru ilâvesine dair kanun**

Kanun No : 3636

Kabul tarihi : 12/6/1939

Neşir tarihi : 19/6/1939

Madde 1 — Derece ve maaşları ilişik cedvelde gösterildiği üzere yeniden
50 maiyet memurluğu ihdas edilmiş ve Dahiliye Vekâleti kadrosuna eklenmiştir.

Madde 2 — Bu kanun 1 ikinci teşrin 1939 tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Dahi-
liye ve Maliye Vekilleri memurdur.

14/6/1939

CETVEL

Derece	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaşı
12	Maiyet Memuru	50	25

**312 numaralı hudut taşından Payasa kadar inen sahada
hudut muamelelerinin kaldırılmasına
dair kanun**

Kanun No : 3644

Kabul tarihi : 16/6/1939

Neşir tarihi : 21/6/1939

Madde 1 — Meydanı Ekbez İstasyonunun bir kilometre

şimali garbisinde bulunan 312 numaralı hudut taşından Payasda denize kadar inen sahada hududa müteallik olarak elyevm mer'îi bilcümle idari, malî, İktisadî ahkâm ve muamelât kaldırılmıştır.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun tatbikma İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

**İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel idareleri teşkilât
ve tesisatının İstanbul Belediyesine devrine
dair kanun**

Kanun No : 3645

Kabul tarihi : 16/6/1939

Neşir tarihi : 22/6/1939

Madde 1 — İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel Şirketlerinin satın alınmasına dair mukavelenamelerin tasdiki hakkındaki kanunlarla bu kanunlara bağlı mukavelenameler mucibince Hükümete intikal eden haklar ve vecibeler ve bilcümle tesisat ve mezkûr kanunlarla vücuda getirilmiş olan teşekküller bütün hak, salâhiyet ve vecibelerde İstanbul Belediyesine devredilmiştir.

Madde 2 — Bu kanunla İstanbul Belediyesine devrolunan idareler «İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Umum Müdürlüğü» adı ile kurulacak hükmi şahsiyeti haiz ve İstanbul Belediye Reisliğine bağlı bir Umum Müdürlük tarafından idare olunur.

Madde 3 — Umum Müdürlüğün vazifeleri :

A) Kendisine intikal eden menfaatleri istifa ve tahmil edilen vecibeleri ifa etmek,

B) İstanbulun Rumeli ve Anadolu yakaları ile civarında ve Adalarda elektrik kudreti tevzi etmek üzere elektrik tesisatını ve elektrikli tramvay şebekesini ve tünel tesisatını ihtiyaca göre tanzim, ıslah, tadil ve tevsi etmek ve bu işler için muktazi gayrimenkulleri istimlak etmek ve işlet-

melerine hadim bütün muameleler ve teşebbüslerde bulunmak ve lüzum görülürse trolleybüs ve otobüs servisleri ihdas etmek surtile münakalâtu temdit ve takviye etmektir.

Madde 4 — Halen tatbik edilmekte olan tarifelerin ve idare ve işletme ve tesis müteallik usul ve esasların icabına göre usulü dairesinde tadil ve tebdiline Nafia Vekili salahi yetlidir.

Bu tarifeler haricinde ücretli veya meccani olarak hiç bir şahıs ve müesseseye elektrik cereyanı verilemez.

İş veya mukavele icabı meccanen verilecek elektrik cereyanı tarife cetvellerinde gösterilir.

Madde 5 — Umum müdürlük, bu kanunda yazılı esaslara ve hususî hukuk hükümlerine göre idare olunur. Muameleleri; arttırma, eksiltme ve ihale ve Muhasebei Umumiye kanunlarına ve belediye muhasebe nizamnamesi hükümlerine tâbi değildir.

Alım ve satım işleri, Dahiliye ve Nafia Vekâletlerince konulacak usullere göre idare edilir.

Madde 6 — Umum Müdürlüğün idare ve işletme masraflarını ihtiva eden bütçelerde kadroları Umum Müdürlükçe hazırlanarak belediye meclisince tasdik olunur. Bunlardaki değişiklikler hakkında da aynı muamele yapılır.

Bütçelere mütenazır kat'î hesaplarla birlikte bilânço- lar, tetkik ve tasdik edilmek üzere sene sonundan itibaren altı ay içinde belediye meclisine verilir. Belediye meclisinin tasdiki Umum müdürlüğün ibrasını da tazammun eder Tramvay için meccanen verilebilecek paso miktarı icab ve zarurete göre ve miktarı 300 zü geçmemek şartile her sene bütçesile birlikte belediye meclisince tesbit edilir.

Belediye meclisi, Umum Müdürlüğün bilcümle muamelât ve hesabâtı tetkik ile mükellef olmak ve uhdelerinde başka hiç bir vazife bulunmamak üzere mütehasıs iki zatı her sene Umum Müdürlük murakıblığına tayin eder. Bunların aylıkları Umum Müdürlük bütçesinden ödenmek üzere bu meclişçe tesbit edilir. Murakıplar muamelâta müdahale edemezler ve icra işleriyle meşgul olamazlar.

Umum Müdürlükçe hazırlanacak bütçe lyihaları ve tadilleri evvel emirde murakıplara tevdi edilir. Bu hususta murakıplar tarafından verilecek raporlar bu lyihalalara bağlanır.

Murakıplar, bilmum varidat ve sarfiyatın icrasından sonra evrakı msbitesini senesi zarfında ve zamanında tetkik ve bunların müessesenin mevzuatma ve cari usullerine uygun olup olmadıklarını tesbit ve icabında muameltı teftiş ile mükellef olup bilânço ve hesabı kafiler senenin hitamından itibaren  ay zarfında Umum Müdürlükçe kendilerine tevdi olunur.

Bunlar üzerinde yapılacak tetkikat hulsasını müşir raporlar sene zarfında yapılan tetkik ve teftiş neticelerini de ihtiva etmek üzere Meclise sevkedilecek kat'i hesaba ve bilnoya bağlanır.

Bilnoların birer sureti, bu hususta belediye meclisinin ittihaz ettiği kararlarla birlikte Dahiliye ve Nafia Vekâletlerine gönderilir.

Madde 7 — İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel şirketlerinden ve bu işleri devir alan idarelerden alman menkl ve gayrimenkl emval ve eşya, alât ve edevat vesair kıymetlerin müfredatı itibarıle ayrı ayrı birer defterleri tanzim olunur. Bu emvalin kıymetleri yeknları ve mevcut mütedavil sermayeleri bu müesseselerin sermayelerini ve bütün yekn da umum müdürlüğün sermayesini teşkil eder.

Madde 8 — Umum Müdürlüğün istifa edeceği her türlü varidatan :

- A) İdare ve işletme vesair bilmum masraflar;
- B) Belediye hissesi;
- C) Mbayaa taksitleri karşılığı olarak Hzineye tevdi edilecek mebalığ;
- D) 9 uncu maddede yazılı hisseler;
- E) Tecdit akçeleri;

ıkarıldıktan sonra geri kalan safi hasılatın % 10 u fevkalâde masraflar ile kr ve zarar hesabında vukuu melhuz aığı karşılamak üzere ihtiyat akçesi olarak indirilir.

.....634.....

ve mütebakisi tesisatın ıslah ve tevsiine sarfolumur. Islah ve tevsiat işleri tamamen bitikten sonra kalan mebalig İstanbul Belediyesi bütçesinde aşılacak fasla irat kaydolunur.

Madde 9 — Tramvay ve tünel satın alma mukavele ve kanunları mucibince satın alma bedellerinden mahsubu yapılan sandıkları sermayeleri ile hususî sermayelerin 31/ 12/1938 tarihindeki matlûp bakiyeleri % 5 faizle birlikte her sene elli bin liradan aşağı olmamak üzere Umum Müdürlük hasılatından ödenir.

Umum Müdürlük; bu kabil Devlet müesseseleri memurları tekaüt sandıklarına dair olan hususî kanunlarla müessese ve memurlar için kabul edilen vecibe, hak ve menfaatleri geçmemek üzere kendi memurları için bir tekaüt sandığı teşkiline mezundur. Bu husus bir nizamname ile tesbit olunur. Yukarıda yazılı sandık sermayelerile hususî sermayelerin de bu işte sureti istimali bu nizamnamede gösterilir.

Madde 10 — Umum Müdür, Belediye Reisinin inhası üzerine Dahiliye Vekili tarafından tayin edilir.

Aylık tutarı yüz lira ve daha yukarı olan daimî aylıklı memur ve müstahdemler Umum Müdürün teklifi ve belediye reisinin inhasile Dahiliye Vekili tarafından ve aylık tutarı bu miktardan aşağı olan daimî aylıklı memur ve müstahdemler Umum Müdürün inhasile belediye reisi tarafından tayin olunurlar.

Mühendis, mimar ve fen memurları hakkında, 3611 numaralı kanunun 28 inci maddesi hükmü tatbik olunur.

Madde 11 — İstanbul Belediye Reisliği, Umum Müdürlüğün fennî ve İdarî işlerinde çalıştırılmak ve hizmet müddetleri beş yılı geçmemek üzere lüzum görülecek yabancı mütehassısların celbine ve bunlarla mukaveleler akdine Dahiliye Vekilinin muvafakatile salahiyetlidir.

Madde 12 — Elektrik cereyanının açılması, kesilmesi veya arıza hakkında aboneler tarafından Umum Müdürlü-

ğe yapılacak müracaatlar yazı ile olduğu takdirde de damga resminden muafır.

Umum Müdürlüğün kazanç vergisi bu vergiye tâbi kârının yüzde on ikisi nisbetinde alınır.

Madde 13 — Umum Müdürlüğün deruhte ettiği hizmetlerin ifasına muktazi arazi ve arsalarla binalar, belediyelerce yapılacak istimplâk hakkındaki kanun hükümlerine göre istimplâk olunur.

Muvakkat Madde 1 — 1/1/1944 tarihine kadar tesisatın ıslah ve tevsii için celbediiecek her türlü malzeme, makine, alât ve edevat ve kablolar gümrük resminden muafır.

Muvakat Madde 2 — Umum Müdürlüğün devren alacağı gayrimenkullerin devir ve tesciline ait muameleler ve evrak damga resmine ve diğer resim ve harçlara tâbi değildir.

Muvakkat Madde 3 — 3481 numaralı kanunla tesis edilen İstanbul Elektrik İşleri Umum Müdürlüğü ve buna bağlı Tramvay ve Tünel muvakat idareleri için mevcut kanunlarla Nafia Vekâletine verilen vazife ve salâhiyetlerin devir neticesine kadar Münakalât Vekâletince istimâline devam edilir.

Muvakkat Madde 4 — İstanbul, Tramvay ve Tünel idarelerine ait ve devir tarihinde mevcut bilûmum tesisat, nu- kut ve evrak Münakalât Vekâletince teşkil edilecek bir tasfiye heyeti tarafından yeni idareye devir ve o tarihe kadar olan hesabat neticesi 3481 numaralı kanunda yazılı şekiller dairesinde tetkik olunur. Devre müteallik bilûmum sarfiyat bu kanunla teşkil edilen Umum Müdürlükçe ödenir.

Madde 14 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madden 15 — Bu kanunun hükümlerini icraya Dahiliye, Maliye, Nafia, Gümrük ve İnhisarlar ve Münakalât Vekilleri memurdur.

.....636.....

Kanun No	Başlığı	Düster		Resmî Gazete Sayı
		Tertip	Cilt Sahife	
3611	Nafia Vekâleti teşkilât ve vazifelerine dair kanun	3	20	4219
3481	İstanbul Elektrik İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve İşletmesine dair kanun	3	19 1463	3955
1050	Muhasebei Umumiye Kanunu	3	8 1373	607
2490	Arttırma, Eksiltme ve İhale Kanunu	3	15 1057	2723
10750	Belediye muhasebe usulü hakkındaki nizamname	3	12 191	1752
2497	Belediyelerce yapılacak istimlak hakkında kanun	3	15 1087	2722

Van Gölü Sefain İşletme İdaresinin 1933 malî yılı

hesabı kat'î kanunu

Kanun No : 3649

Kabul tarihi : 21/6/1939

Neşir tarihi : 29/6/1939

Madde 1 — Van Gölü Sefain İşletme İdaresinin 1933 malî yılı masarifi bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzere (66.559) lira 74 kuruştur.

Madde 2 — Adı geçen idarenin aynı yıl tahsilatı bitişik (B) cetvelinde gösterildiği üzere (95.931) lira 49 kuruştur.

Madde 3 — Tahsisattan 1933 malî yılı içinde sarfolun- mayan ve bitişik (A) cetvelinde ayrı bir sütunda gösterilen (14.040) lira 26 kuruş ibtai olunmuştur.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun icrasına Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur

24/6/1939

A — CETVELİ

F. Muhassasatu nev'i	Muhassasar ııra K,	Sarfiyat Lira K.	iptal olunan.	
			muhassasat lira	k.
1 Ücretler	33.000	25.625 12	7.374	88
2 Mütenevvi masraflar	1.700	1.498 56	201	44
3 İnşaat ve tamirat	11.314	10.651 93	662	07
4 Mübaya'a esmanile nakliye masrafı	33.617	27.815 13	5.801	87
5 1715 numaralı kanu- nun 8 inci maddesi mucibince Cümhuriyet Merkez Bankasına ve- rilecek itfa karşılığı	86	86	0	
F.M. 1931 senesi düttunu	883	883	0	
Yekûn	80.600	66.559 74	14.040	26

B — CETVELİ

F. m. Varidatın nev'i	mıhammenat tahsilat		
	lira k.	lira	k.
1 Umumî bütçeden muavenet	65.000	65.000	
2 1 Yolcu ve nakliyat hasılatı	10.000	23.706	51
2 Tamirat ve satış hasılatı	50	224	98
F.M. Teberrüt	0	7.000	
Yekûn	75.500	95.931	49

**Van Gölü Sefain İşletme İdaresinin 1934 malî yılı
hesabı kat'î kanunu****Kanun No : 3650****Kabul tarihi : 21/6/1939****Neşir tarihi : 29/6/1939**

Madde 1 — Van Gölü Sefain İşletme İdaresinin 1934, malî yılı sarfiyatı bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzerem (60.281) lira 91 kuruştur.

.....638.....

Madde 2 — Adı geçen idarenin aynı yıl tahsilatı bitişik (B) cetvelinde gösterildiği üzere (47.742) lira 86 kuruştur.

Madde 3 — Tahsisattan 1934 malî yılı içinde sarfolun- mayan ve bitişik (A) cetvelinde ayrı bir sütunda gösterilen (14.698) lira 9 kuruş iptal olunmuştur.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunu icraya Dahiliye ve Maliye Ve-killeri memurdur.

24/6/1939
A — CETVELİ

	muhassasatın lira k.	muhassasatın nev'i Sarfıyat lira k.	iptal olunan muhassasat lira k.
1 Ücretler	31.580	27.066	14 4.513 86
2 Mütenevvi masraflar	3.000	2.885	39 114 61
3 İnşaat ve tamirat	28.230	21.065	59 7.164 41
4 Fabrika ve gemi leva- zımı	11.060	8.404	79 2.655 21
5 İdarenin üzerinde ku- rulduğu arazinin is- timlâk veya mübayaa bedeli	800	650	150
6 Acentalar aidatı	100	0	100
7 1715 numaralı kanun mucibince Cümhuriyet Merkez Bankasına ve- rilecek itfa karşılığı	210	210	0
Yekûn	74.980	60.281	91 14.698 09

B — CETVELİ

F. m.	Varidatın nev'i	muhammenat lira k.	tahsilat lira k.
1 1	Hâzineden muavenet	54.000	30.000 64
2 1	Yolcu ve yük nakliyesi	20.300	17.403 64
2	Tamirat ve satış geliri	500	206 27
3	Ebniye icarı	100	60 10
4	Müteferrik hasılat	100	72 85
Yekûn		75.000	47.742 86

Nizamnameler

Ölçüler Nizamnamesinin 34 üncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair nizamname

Kararname No : 2/11223

Neşri tarihi : 28/6/1939

İktisat Vekâletince teklif olunan ve Devlet Şûrasmca görülerek 3/6/1939 tarih ve 152/150/7460 sayılı tezkere ile tevdi olunan ilişik (Ölçüler Nizamnamenin 34 üncü mad- desine bir fıkra eklenmesi) hakkındaki Nizamnamenin meriyete konulması; İcra Vekilleri Heyetince 14 haziran 1939 tarihinde kabul olunmuştur. 14/6/1939

Madde 1 — Ölçüler Nizamnamesinin 34 üncü maddesinin B fıkrasına üçüncü bend olarak aşağıdaki fıkra eklenilmiştir:

3 - Muayene memurlarının yol parasından başka zarurî masrafları :

(Harcırah Kararnamesi hükümlerine göre hesaplanacak seyahat ve ikamet yevmiyeleri).

Madde 2 — Devlet Şûrasmca görülmüş olan bu nizamname hükümleri, neşri tarihinden yürümeğe başlar.

Madde 3 — Bu nizamname hükümlerinin tatbıkma Adliye, Dahiliye, Maliye, Ticaret ve Gümrük ve İnhisarlar Vekilleri memurdur.

1782	Ölçüler Kanunu	3	12	250	1765
2083	1782 numaralı kanunun 28 inci maddesinin tadiline dair kanun	3	14	72	2294
14826	Ölçüler Nizamnamesi.	3	14	1681	2487
2/1314	Ölçüler Nizamnamesinin tadiline dair nizamname	3	15	1534	2828
2/1940	Ölçüler Nizamnamesinin 170 inci maddesinin değiştirilmesine dair nizamname	3	16	577	2936

.....640.....

2/7294	Ölçüler Nizamnamesinin 44 üncü maddesini değiştiren nizamname	3	18	1497	3714
2/7932	Ölçüler Nizamnamesinin 9 uncu maddesini değiştiren nizamname	3	19	178	3808
2/9168	Ölçüler Nizamnamesinin 4 üncü, 11 inci, 12 nci fasıllarını değiştiren nizamnamenin mer'iyeti hakkında.	3	19	1687	3964

T. B. M. M. kararları

İcra Vekilleri Heyetinin siyasetinin tasvip ve müşterek beyannamenin kabul edildiği dair.

Karar No: 1129

Başvekil Doktor Refik Saydamın beyanatından sonra (343) reyile yani mevcudun ittifakile Hükümetin siyaseti tasvip ve aşağıdaki müşterek beyanname kabul edilmiştir.

23/6/1939

MÜŞTEREK BEYANNAME

1 — Türkiye ve Fransa Hükümetleri, birbirleriyle sıkı bir istişarede bulunmuşlardır. Aralarında cereyan eden ve halen devam etmekte bulunan müzakereler, görüşlerindeki mutat birliği tebarüz ettirmiştir.

2 — İki Devletin, kendi millî emniyetleri nefine olarak karşılıklı taahhütleri tazamun edecek uzun müddetli nihaî bir anlaşma akdetmeleri takarrür etmiştir.

3 — Bu nihaî anlaşmanın akdine intizaren, Türkiye Hükümeti ve Fransa Hükümeti, vukubulacak bir tecavüz hareketinin Akdeniz mıntakasmda bir harbe saik olması halinde yekdiğerile bilfiil işbirliği yapmağa ve yed'i iktidarlarında bulunan bütün yardım ve müzaheretini birbirlerine göstermeğe hazır bulduklarını beyan ederler.

4 — Gerek beyanat ve gerek derpiş edilen anlaşma, hiç bir memleket aleyhine mütveccih dğildir.

Ancak, lüzumu tahakkuk ettiği takdirde Türkiyeye ve Fransaya karşılıklı bir yardım ve müzaheret teminine ma-
tuftur.

5 — Nihaî anlaşmanın ikmâlinden evvel, karşılıklı taahhütlerin mevkiî file geçmesini icabettirecek şartların daha sarîh bir surette tayini de dahil olmak üzere, bazı meselelerin daha derin bir tetkike ihtiyaç gösterdiği her iki

.....642.....

Hükümetçe kabul edilmektedir. Bu tetkik, halen devam etmektedir.

6 — İki Hükümet Balkanlarda emniyetin teessüsünü temin etmek lüzumunu dahi tasdik ederler ve bu gayeyi en seri bir suretle istihsâl için müşavere halindedirler.

7 — Şurası mukarredir ki, yukarıda zikredilmiş olan hükümler iki Hükümetten her hangi birinin, sulhun takviyesindeki umumî menfaat iktizasından olarak diğer Hükümetlerle anlaşmalar akdetmesine mâni değildir.

Kararnameler

No : 2/11101

23/6/1938 tarih ve 2/9067 sayılı kararnameye ektir: 2/9067 sayılı kararname ile kabul edilmiş olan yaz mevsimine ait çalışma saatleri kaldırılarak mesainin öğleden evvel 9-12 ve öğleden sonra 13,5-17,5 olarak devam etmesi: İcra Vekilleri Heyetince 25/5/1939 tarihinde kabul olunmuştur.

25/5/1939

---

1 — Kadıköyünde, Fener Caddesinde Fuatpaşa Arsası namile maruf arazinin, mülga Ebniye Kanununun hükmü baki 16 ncı maddesine tevfikan, ifrazı hakkında İstanbul Vilâyeti Umumî Meclisince 18/4/1939 tarihinde ittihaz edilen 23 numaralı karar tasvip edilmiştir.

2 — Bu kararname hükmünü icraya Dahiliye Vekili memurdur.

7/6/1939

Vatandaşlığımızdan ıkarılanlar

Kararname No: 2/11043

Resmî izin almadan yabancı Devlet tabiiyetine geçtikleri anlaşılan Gaziantep nûfus kütüklerinin Tarlayıatik Mahallesi 129 sayılı evi üzerine 1298 Halep doğumu ile kayıtlı bulunan emekli zabitlerden Hacı Hicazîoğlu Haşan Nurettin ve Mardin Dara Köyü nûfus kütüklerinin 105/1 sayılı evi üzerine 1317 doğumu ile kayıtlı bulunan Mehme- doğlu Sadun ile kardeşi 1322 doğumlu Nezir'in ve İstanbul Eminönü Kazası Küçük Ayasofya Mahallesi 22 sayılı evi üzerine 1316 Kerkük doğumu ile kayıtlı bulunan Hacı Yu- sufoğlu İsmail Hakkının Türk vatandaşlığından çıkarılmaları Dahiliye Vekilliğinin 15/55/1939 tarih ve 6399/4305, 6400/4305, 6401/4307 sayılı tezkerelerde yapılan teklifleri üzerine 1312 sayılı kanunun 9 uncu maddesine tevfikan İcra Vekilleri Heyetince 22/5/1939 tarihinde kabul edilmiştir.

22/5/1939

Kararname No : 2/10978

İstanbul Alemdar Nahiyesi Köprülüğü Sokağı 4 sayılı ev üzerine kayıtlı bulunan Cenubî Afrika 1893 doğumlu Fuat Ataullah'm resmî izin almadan yabancı devlet ta- biyetine girdiği anlaşıldığından 1312 sayılı kanunun 9 uncu maddesine göre vatandaşlıktan çıkarılması;- Dahiliye Vekilliğinin 9/5/1939 tarih ve 6111/4085 sayılı teskeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 17/5/1939 tarihinde onanmıştır.

17/5/1939

Kararname No : 2/11083

6/9/1938 tarih ve 2/9536 sayılı kararnameye ektir : Yabancı bir devlet istihbarat işleri için memleketimizi yatak yapmak isteyen sekiz kişi ile birlikte Türk vatandaşlığından çıkarılmış olan Devlet Demiryolları sabık Eskişehir Atelyesi Şefi Mir Alinin zararlı bir faaliyette bulunmadığı ve hariçte bulunduğu müddetçe de memleketimiz aleyhinde hiç bir fena hareketi görülmediği anlaşıldığından hakkındaki vatandaşlıktan ıskat kararının kaldırılması; Dahiliye Vekilliğinin 18/5/1939 tarih ve 6549/4375 sayılı tezkeresine yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 25/5/1939 tarihinde kabul olunmuştur.

25/5/1939

Mülkî teşkilât

Değişen Nahiyeler adları

Malatya vilâyetinin Pütürge kazasına bağlı SİNAN nahiyesi adının TEPEHAN olarak değiştirilmesi 20/6/1939 tarihinde onanmıştır.

Değişen Köy adları

İstanbul vilâyeti Bakırköy kazasının Mahmutbey ve Yeşilköy nahiyelerine bağlı KOTRANYA çiftliği adının RESNELİ, PAPASKÖY çiftliği adının GÜNEŞLİ, PANDE- NİÇA çiftliği adının UĞURLU, KAPANARYA çiftliği adının KUTLULAR olarak değiştirilmesi 24/5/1939 tarihinde onanmıştır.

Köylerin birleşme ve ayrılması

Kırşehir vilâyeti Köşker nahiyesine bağlı HACİMİRZE köyünün TOPAKKAYA köyünden alınarak AKDOĞAN köyüne bağlanması 24/5/1939 tarihinde onanmıştır.

§ Kırşehir vilâyeti Köşker nahiyesinin TOPAKKAYA köyüne bağlı ÇAMSARI köyünün HAMİT köyüne bağlanması 25/5/1939 tarihinde onanmıştır.

Değişen Kasaba adı

Kararname No : 2/11192

Pülür Köyünde bulunan ve Ovacık Kazası merkezi olan belde adının MAREŞAL ÇAKMAK olarak tevsimine dair olup Dahiliye Vekillîğinin 20/4/1939 tarih ve 58/6291 sayılı tezkeresile gönderilen Kaza Belediye Meclisi ile Tunceli Vilâyeti İdare Heyetinin kararları ve Devlet Şûrası Reisliğinin 3/6/1939 tarih ve 7362 sayılı tezkeresile tevdi olunan ikinci daire ile umum heyet mazbataları İcra Vekilleri Heyetince 10/6/1939 tarihinde tetkik edilerek 1580 sayılı kanunun 9 uncu maddesine göre tasdiki kabul olunmuştur.

10/6/1939

Devlet Şurası kararları

Birinci ve üçüncü daireler mazbatası

Öz :

Muvazeneyi Umumiyyeye dahil Devlet Dairelerinin leh ve , aleyhinde kame olunan davalar H.

No : 34/35

Yüksek Başvekâletten Devlet Şurası Reisliğine yazılıp birinci daire ile birlikte müzakere edilmek üzere dairemize havale kılman 29/4/1939 tarih ve 6/2242 sayılı tezkerede:

Maliye Vekilliğinden alman 25/4/1939 tarih ve 420/987 numaralı tezkerede:

Muvazenei umumiyyeye dahil devlet dairelerinin leh ve a- leyhinde ikame olunan davalardan; takibinde, kanun yollarına gidilmesinde veya yeniden dava ikamesinde menfaat mutasavver olmayanlar müddeabihin miktarına göre 2573 sayılı kanunun 5 inci ve Muhasebe! Umumiye Kanununun 137 inci maddelerinde yazılı hükümler dairesinde terkin edilmekte ve 1 Eylül 1938 tarihinde itibaren meriyet mevkiine giren 3533 sayılı kanun; umumî, mülhak ve hususî bütçelerle idare edilen daireler ve belediyeler ve sermayesinin tamamı devlete veya belediyeye veya hususî idarelere ait bulunan daire ve müesseseler arasında tahaddüs eden davaların tahkim yolile hallini âmir bulunduğundan :

Hazinenin bu gibi davalarında, ikamesinde ve takibinde menfaat görülemiyenlerin takibinden ve ikamesinden sarfınazar edilmesinde hususunda 2573 numaralı kanunla Mu- hasebei Umumiye Kanunu hükümlerinin kemafissabık tatbik edilmesi lâzım geleceği düşünülmekte ise de bu gibi hakem marifetile rüyet edilen davalarda verilecek kararların kat'î olduğu ve aleyhine hiç bir makam ve mahkemeye müracaat edilemeyeceği ve ancak 4 üncü maddede

yazılı hakem tarafından verilen kararın yeniden tetkikini icap ettirecek sebepler mevcut ise 30 gün içinde kararı veren hakeme itiraz olunabileceği 3533 numaralı kanunun 6 ncı maddesi iktizasından bulunmasına binaen hakeme itirazda faide görülemiyen bu gibi davalar için 2573 numaralı kanunla Muhasebei Umumiye Kanunu hükümleri dairesinde muamele ifası mümkün olup olmayacağı ciheti mucibi istibah görüldüğü;

Çünkü : 2573 numaralı kanunun 5 inci maddesile onun matufunaleyhi bulunan Muhasebei Umumiye Kanununun 137 inci maddesi ancak mahakimden sadır olan kararlarda kanun yollarına müracaattan sarfinazar olunması cihetini derpiş ettiği ve 2573 numaralı kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrası sarahati; icabında hâkemler huzuruna dava götürülmemesini temin etmekte ve mezkûr maddenin 3 üncü fıkrasında da alelîtlak kanunî yollar mevzuubahs olmasına ve tahkim kanunu ile ihdas olunan itiraz safhası da kanunî yollar mevzuubahs olmasına ve tahkim kanunu ile ihdas olunan itiraz safhası da kanunî bir yol addedilebileceğine göre zikri geçen 5 inci madde ahkâmının tahkim kanunu ile derpiş edilen davalara da teşmili mümkün görüldüğü bildirilmekte ve bir kerre de Devlet Şûrasının mü- taleasma müracaat edilmesi teklif edilmekte olduğundan bahisle tetkik edilerek bu babtaki mütaleanın bildirilmesi istenmiştir. .

Üçüncü Daire Reisi Asım Yeğin'in riyaseti altında iki dairenin birleşmesiyle teşekkül eden heyette işin gereği düşünöldü:

Azadan Hüsni Berker, Doktor Faruk Uluğ, Ali Server Suner ve Avni Türel;

Açılmasında veya takibinde veyahut kanunî yollarına devamında faide görölmeyen davaların kayıtlarının terkini için Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci maddesile 2573 numaralı kanunun 5 inci maddesinin tesis eylediği formalitenin sebep ve hikmeti, müsbet bir şekilde intacına imkân görölmeyen davalar için kazaî müesseseleri lüzumsuz

yere tahrik ve işgal etmeden ve aynı zamanda fuzulî bir takım masrafların ihtiyarına meydan kalmadan bunları i- darî bir yol ile ortadan kaldırmaktan ibaret olmasına ve ahiren 3533 numaralı kanun ile, devlet daireleriyle umumî idare müesseselerine ait davalar için ihdas olunan mecburî tahkim müessesesi dahi mahiyeti itibarile bir kaza müessesesi olup buna arzedilecek ihtilâf ve davalarda dahi yukarıda arzolunan formalitenin tesisini icap ettiren aynı sebeplerin mevcudiyeti her vakit mümkün bulunmasına ve bundan başka 3533 numaralı tahkim kanununda yukarıda zikrolunan maddeler hükümlerinin gerek sarahaten ve gerek zimmen ilgasına veya tadiline dair hiç bir sarahat veya işaret bulunmamasına göre Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci ve 2573 numaralı kanunun 5 inci maddeleri hükümlerinin mecburî tahkim usulüne tâbi davalara da teşmili lâzımececeği ve bu itibarla Maliye Vekâletinin bu husustaki mütaleasmm varit ve yerinde görüldüğü yolunda beyanı mütalea etmişlerdir.

Halbuki 1050 numaralı Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci ve 2573 numaralı kanunun 5 inci maddesinin, davada tasarruf hakkında, idareyi bağlayan kayıtları, bu kanunların tarihlerine ve ruhlarına göre adlî mahkemelerdeki dvalara mahsus olduğu, mümkün ve zararsız hallerde işi kısaltmayı istihdaf ettiği meydandadır. Hatta 23/12/1937 tarih ve 220/227 sayılı Devlet Şûrası umumî heyeti kararı mucibince mezkûr 137 nci maddenin İdarî davalara bile şümulü yoktur. 3533 numaralı kanunun meydana getirdiği hakem müessesesi ise, mahkemelerde vukuu zarurî teahhurlar ve masraflar gibi manileri ve daireler arasında hoş görülemeyen bazı halleri ortadan kaldırmak için tesis e- dildiği derpiş edilir. Ve umumî mahkemelerde carî muhakeme usulü sisteminden ve harçlar ve masraflardan hâsıl olan ve idareyi seri icra ve hareketler bakımından tazyik eden zarurî neticeler göz önünde alınırca bu son kanunun hükümleri yukarıda yazılı kanunlarda hâkim olan sebep ve zaruretlerin tesiri altında bulunmadığı ve kendi sahasında hâkim ve kendine has âmir kaide ve hükümleri muh-

.....650.....

tevi olduğu meydana çıkar ve bir defa hâkeme sevk edilen meselenin takip ve intacından vaz geçmek için Devlet Şûrasına gönderilmesi bilhassa menfi bir karar verilmesi ihtimali de göz önüne getirilirse işin teşriini değil, gecikmesini mucip olacağı cihetle kanunun vaz'ındaki maksat ve gayeyi ihlâl eder. Binaenaleyh bu son kanunun hakimiyetine giren meselelerde kıyasen muhasebei umumiye ve devlet davalarını takibe memur avukatlar hakkındaki kanunların hükümleri tatbik olunamaz.

Yukarıdaki sebeplere ve 3533 numaralı kanunun âmir hükümlerine binaen idare, ihtilâfi bir kerre hâkeme tevdi edince artık 1050 ve 2573 numaralı kanunlardaki yollara sülûk edemeyeceği gibi son numaralı kanunun 6 ncı maddesindeki itiraz yolu metinde açıkça yazılı olduğu üzere (yeniden tetkiki icap ettirecek haklı sebeplerin mevcudiyetine) bağlı olduğundan idarenin bu husustaki takdir salâhiyeti zahir bulunduğu cihetle mucip sebepler bulunmadığı takdirde bu itirazın yapılmaması için Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci maddesinin tatbikına da mahal ve lüzum olmadığı ekseriyetle mütalea kılınmıştır. Evrakın Yüksek Riyaset Makamına sunulmasına 5/5/1939 tarihinde karar verildi.

Umumî Heybet Kararı

Muavezenei umumiyyeye dahil Devlet daireleri hakkında birinci daire ile müşterek üçüncü dairenin 5/5/1939 tarihli ve 34 sayılı mazbatasını okundu.

Bunun meali şudur : İhtilâfların tahkim yolile hallini âmir olan 3533 sayılı kanunun birinci maddesinde yazılı idareler arasında tekevvün edip dava ve talebin terk ve terkini veya musalâha yapılması faideli görülen ahvalde 2573 sayılı kanunla Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci maddeleri hükümlerinin tatbiki cihetine gidilip gidilemeyeceği hakkında mütalea istenilmektedir.

İşin gereğinin tetkikinde azadan dört zat tarafından adı geçen 2573 sayılı kanunla Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci maddesinin hikmeti lehte karar alınması

mümkün görülmeyen davalarda mahkemeleri külfetten ve davacı müesseseyi fuzulî masraftan kurtarmak içindir. 3533 sayılı kanunun ihdas ettiği tahkim yolu da kazaî bir tesis olması itibarile davadan vazgeçme ve musalâlia yapma gibi mecburiyetler bu kanun tatbikatı sırasında da lâhik olacağına ve idareler arasındaki ihtilâfların sür'at ve suhuletle bitirilmesini istihdaf eden tahkim kanununun metninden, şumulüne giren işler de terki dava terkin ve mu- salâha gibi şeyleri derpiş etmediği veya bunlara mesağ vermediği manasının ne sarahaten ve ne de zimnen istihracı mümkün görülmediğine rnebni Muhasebei Umumiye Kanununun 137 ve 2573 sayılı kanunun beşinci maddeleri hükümlerinin mecburî tahkim usulüne tâbi davalara da teşmili lâzım geleceği mütaleasmda bulunmuşlardır.

Ekseriyetin mütaleası da, Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci maddesi ve 2573 numaralı kanunun beşinci maddelerinin yazılarındaki sebeple tahkim kanunu esbabı mucibesine nazaran bunlar yekdiğerinden ayrı ve müstakil esaslar takip etmektedirler. Tahkim Kanununun birinci maddesinde yazılı idareler arasında çıkacak davaları ayrı muhakeme usulüne tâbi kılmıştır. Halbuki tahkim kanununda bahsolunan dairelerle eşhas arasındaki ihtilâfların tâbi olduğu muhakeme usulü eskisi gibi carî ve mahfuzdur. Buna nazaran tahkim kanununun şümlüne giren işlerde hasren bu kanun hükümlerinin tatbiki lâzım olup kıyasen Muhasebei Umumiye ve 2573 sayılı kanunlar hükümlerinin tatbiki caiz değildir, merkezindedir.

İcabı müzakere olundu : Daire mazbatasında ekseriyet reyinde bulunan zevattan Asım Yeğîn, Şefik Yürekli, İbrahim Akçam, Süreyya Özek, Cudi Özal, Şefik Örün reylerini muhafaza etmişlerse de tahkim usulü kanunile kanun va- zı bu kanunun birinci maddesinde sayılan müessese ve idareler arasında çıkacak ihtilâflarda rüyet merciini metnindeki tarif dairesinde tahkim müessesesine nakletmekle iktifa etmiştir. Binaenaleyh mazbata akalliyet reyinde tafsil edildiği veçhile bu idareler arasındaki dava safahatında

.....652.....

dava terki, terkin ve sulh yapma gibi ihtiyaç ve zaruretlerin görölmesi tabî olduğundan 3533 sayılı kanuna tâbi davalarda da bu gibi ihtiyaçlar görölünce hükmü baki ve mer'î olan Muhasebei Umumiye Kanununun 137 nci maddesile 2573 sayılı kanunun beşinci maddesi dairesinde muamele ifasının caiz olacağı 11/5/1939 tarihinde ekseriyetle mütalea kılındı.

Vekâletimiz tamimleri

M. İ. U. M.

Köy M. Ş. M.

Vilâyetine

Öz :

Muhtar buyrultuları H.

Sayı : 363/10402

3/1/1938 tarih, M. İ. U. M. 819/3-1 sayılı tamimde, Köy Kanununun 29 ve 33 üncü maddeleri buyrultu usulünü kaldırmış olduğundan yeniden seçilen köy muhtar ve âzalarının Martın birinci günü işe başlatılması bildirilmiştir.

Erzurum Vilâyetinden alman 15/3/939 tarih ve 1926/ 19-303 sayılı tel yazısında 2459 sayılı tayyare rüsümü kanununun 5 inci maddesine takibeden cetvelde muhtar buyrultularının 20 kuruş mukabilinde verileceği yazılı olduğu cihetle defterdarlıkça muhtarlara buyrultu verilmesinin mecburî telâkki edildiğinden bu hususça yapılacak muamelenin bildirilmesi istenilmiştir.

2459 sayılı kanunun 5 inci maddesine bağlı cetvele konulmuş olan muhtar buyrultusu tabirinin Köy kanunundaki sarahat karşısında mutlak bir mecburiyet ifade etmeyip ancak buyrultu almak muhtarlara köy kanunu tatbik edilmeyen köy muhtarlarına matuf ve münhasır olması icabedeceğinden ona göre muamele ifası tamimen rica olunur.

30/6/1939

.....654.....

Memurlar, Sicil ve Muamelât U. M.

Ş. 2 M

Vilâyetine

Öz :

*Havale tediyeye makbuzlarına resmi
mühür basılması H.*

Sayı : 2459.

1 — Ziraat Bankası genel direktörlüğünden alman 11/ 5/1939 tarih ve T. K. M./S. IV 41 sayılı yazıda;

«Vilâyet namına gelen havalelerin tediyesi için tanzim olunan makbuzların valiler tarafından imza edilmekle iktifa olunarak resmî mühürlerini basmaktan imtiana etmeleri üzerine, işlerin tevhürüne meydan verilmemesi için, valiler namına gelen havalelerin, yalnız imzaları mukabilinde tediyeye edilmekte olduğu» bildirilmektedir.

Bundan böyle tanzim olunacak mevzuubahs resmî mü- hürün de basılması tamamen tebliğ olunur.

2 — Gereği için vilâyetlere bilgi olmak üzere umumî müfettişliklerle vekâlet dairelerine yazılmıştır.

5/6/939

Memurlar, Sicil ve Muamelât U. M.

Ş. 2 M.

Vilâyetine

Öz :

*Söke kazasının işgal ve istirdat
tarihleri H.1*

Sayı : 2460

Ek : 1

1 — Söke kazasının İtalyanlar ve Yunanlılar tarafından işgal ve istirdat tarihlerinin tashihi yolunda Genelkurmay Başkanlığından alman 10/6/1939 tarih ve harp ta-

rihi encümeni 50280 sayılı tamimden bir nüsha hilece gönderilmiştir. Gereğinin ifasın' '-minen rica ederim.

2 — Umumî Müfettişliklere vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.
6/6/939

SURET

1 — Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Encümenininin 15/Nisan/937 tarihli tamimleri ile birlikte dağıtılan 11/ Mart/937 tarihli tamimleri ve 23 sayılı (Harp mmtakaları şehir ve kasabaların işgal, istirdat ve bombardıman tarihleri, adli kitabın 73 sahifesindeki cetvelde gösterilmiş olan Aydın Vilâyetine bağlı (Söke) kazasının işgal ve istirdat tarihleri mtirettip hatası olarak 20 ve 21/Nisan/36 diye yazılmıştır. Bu tarihin yalnız senenin 338 olarak rica ederim.

2 — Genelkurmay Başkanlığınının 15/Nisan/937 tarih ve 66 sayılı dağıtma listesinde yazılı makamlara tamim edilmiştir.

Gnkur. Bşk.

Mareşal

Fevzi Çakmak

Memurlar, Sicil ve Muamelât U. M.

Ş. 2 M.

Öz :

Ahvali Umumiye raporlarında görülen noksanlar H.

Sayı : 2501

24/5/93 gün ve 2499 sayılı tamime ektir.

Vilâyetlerin her sene yollamakta oldukları ahvali u- mumiye raporlarının daha çabuk tetkik edilmesi ve ilgili Vekâletlerle umum müdürlüklere yollanıp gereğinin takip

.....656.....

ve rapordan beklenen faydaların vaktinde temin olunabilmesi için her sene rapor yollanırken aşağıda yazılı hususlara dikkat edilmesini rica ederim.

1 — Raporlarda gerek Dahiliye Vekâletinin gerek diğer Vekâletlerin muhtelif umum müdürlük veya müstakil müdürlüklerini ilgilendiren kısımlar ayrı ayrı kâğıtlara yazılacak ve her kısmın altı da resmî mühürle temhir edildikten sonra imza olunacaktır. Kitap halinde olan rapor ise eskisi gibi tanzim edilecektir.

2 — Bayındırlık işlerinde, Nafia ve Dahiliye Vekâletlerine ait işler ve Dahiliye Vekâletinde de köycülük, belediyeçilik ve hususî muhasebeye müteallik işler ayrı ayrı kısımlarda ve asayiş işlerinde de Emniyet ve Jandarmaya müteallik işler, iktisadi durum bahsinde de Ziraat ve İktisat işleri keza ayrı ayrı kısımlarda gösterilecektir.

3 — Her vilâyet, kazaların raporlarında mevzu bahis dilekleri tetkik edecek ve vilâyetçe icabeden muameleyi yaparak kazaya cevap vererek, verdiği cevapları ve yaptığı muameleleri de vilâyet merkezine ait raporda bildirecek ve bir suretini de kaza raporlarının ayrı ayrı kâğıtlara yazılacak kısımlarına ekleyecektir.

4 — Kazaların raporları 4 nüsha olup iki nüshası kitap şeklinde ve diğer iki nüshası da ayrı ayrı kâğıtlarda yazılı olacaktır. Bunlardan kitap şeklinde olan bir nüshası kazada saklanacak, kitap şeklindeki ikinci nüshası ile ayrı ayrı kâğıtlardaki diğer iki nüsha vilâyete yollanacaktır. Vilâyete gelen bu üç nüsha raporlardan kitap şeklinde olan bir nüsha ile ayrı ayrı kâğıtlardaki nüshalardan birisi vekâlete yollanacak ve bir nüshası da vilâyette saklanacaktır,

5 — Raporlar alâkadar Vekâlet ve Umum Müdürlüklere Vekâletimizden yollanmakta ise de ve müstacel işlerde veya vilâyetin lüzum göreceği ahvalde (Vekâletimize yollanacak nüshalar yine aynen gönderilmek şartile) alâkadar diğer Vekâlet ve Umum Müdürlüklere vilâyetlerden

resen bir suret yollamasında mahzur yoktur. Ancak gönderildiği yer ile gün ve sayısı vekâlet bildirilecektir.

6 — Raporların tanziminde 2/Temmuz/1928 gün ve 3000 sayılı tamimde yazılı esaslarla bu maddenin A ve B fıkralarındaki esaslar göz önünde tutulacaktır.

A) Bilhassa 300 sayılı tamimin ikinci maddesinde mev- zubahs halkın ahvali ruhiye ve temayülâtı siyasiyesine ait verilecek malûmatın 12/4/1939 gün ve 1332 sayılı gizli tamim gereğince hazırlanmasına,

B) 21/7/1937 gün ve 2539 sayılı tamime ekli nûmunenin 3, 4, 5, 6, L, 8 ve 9 uncu maddelerindeki malûmatın da yine ahvali umumiye raporunun her daireyi ilgilendiren kısımlarına ilâve edilmek suretile verilmesine dikkat ve itina olunacaktır.

C) Raporlar vaktinde tanzim edilip her sene Şubat ayı içinde Vekâlette bulundurulacaktır.

D) 938 yılı umumî ahvâl raporunu vaktinde göndermeyen vilâyetler yalnız bu yıla mahsus olmak üzere raporlarını en geç Temmuz ayı sonuna kadar Vekâlette bulunduracaklar ve 939 raporile gelecek yıllara ait raporları C fıkrasında yazılı ay içinde Vekâlette bulundurmağı temin eyleyeceklerdir.

7 — 3000 sayılı tamimin 19 uncu maddesinde devir ve teftiş raporlarındaki hususatın umumî ahvâl raporuna derci ve ayrıca rapor göndermeğe lüzum olmadığı yazılmış idi se de muamelenin selâmeti için bundan böyle yapılmış rapor yılma ait devir ve teftişlerden elde edilecek sonuçlar ahvali umumiye raporlarına hulâsaten dercedilecek ve yukarda gün ve sayısı yazılı tamimler uyarınca mufassalalı rapor, 31/5/939 gün ve 2305 sayılı tamim gereğince yapılan teftişten en geç 15 gün içinde Vekâlete gönderilecektir.

8 — Vekâletçe çok ehemmiyetle takip ve tetkik edilecek olan ve umumî vaziyetin aynası olması lâzımgelen ahvali umumiye raporlarının tanziminde hakikatın hiç bir zaman gizlenmeyerek her şeyin olduğu gibi ve açık olarak yazılmasında ve vaktinde sevkedilebilmesinde idare âmirleri-

.....658.....

nin çok hassas ve titiz davranmalarını bekler ve Vekâletin üzerinde durarak derin incelemelere tâbi tutacağı bu raporların idare âmirlerinin yurt ve ulus ile alâkalanma, görüş ve kabiliyet ve çalışma, başarı hassalarımın ölçüsünde nazara alınacağını da ilâveten beyan eylerim.

9 — Gereği için vilâyetlerle Vekâlet dairelerine bilgi olmak üzere umumî müfettişliklere yazılmıştır.

10/6/939

Memurlar, Sicil ve Muamelât U. M.

Ş. 2 M.

Vilâyetine

Öz :

*Berayı tasdik Hariciye 'vekaletine
gönderilecek evrak ve senedat
üzerindeki mühür ve imzalar H.*

Sayı : 2502

1 — Vekâletimize merbut devairden veya vilâyetlerden musaddak olup hariçte ihticaç edilmek üzere berayı tasdik Hariciye Vekâletine ibraz olunan evrak ve senedat üzerindeki mühür ve imzaların tenevvüü ve nümunelerinin tedarikine imkân bulunamaması lıasebile istenilen tasdik muamelesinin Hariciye Vekâletine icrasına bazan imkân görülememekte olduğu ve bu yüzden iş sahiplerinin müşkülâta maruz kaldıklarından mevzuubahis vesaikin Vekâletimizce intihâen tasdikinin usul itihaz edilmesine ve iş sahiplerinin de bu işten haberdar edilmesi için gereken tedbrlerin alınmasına dair olup Hariciye Vekâletinden alınan 11/5/939 gün Konsolosluk ve muhtelit hukuk dairesi 1140/37973 sayılı yazının tasdikli bir sureti ilişiktir.

Gereğinin ona göre yapılmasını tamimen rica ederim.

2 — Bilgi için Umumî Mufettişliklere, gereği yapılmak üzere vilâyetlerle Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

**Hariciye Vekâletinin 11/5/939 gün ve 37973/1140
sayılı yazısı sureti**

Vekâletlerine merbut devaırden veya vilâyetlerden mu- sadak olup hariçten ihticaç edilmek üzere berayı tasdik Vekâletimize ibraz olunan evrak ve senedat üzerindeki mühür ve imzaların tenevvüü ve nümunelerinin tedarikine imkân bulunmaması hasebile istenilen tasdik muamelesinin Vekâletimizce icrasına bazan imkân görülememekte ve bu yüzden iş sahipleri müşkülâta maruz bırakılmaktadır.

Bu mahzuru önlemek ve mevcut müşkülâtı kaldıracak bir tedbir olmak üzere Vekâletlerine merbut dairelerce tasdik edilmiş olan vesaikin, Hariciye Vekâletine ibrazından evvel bu dairelerin mercii sıfatile, Vekâletlerince intihaen tasdik edilmesinin usul ittihazile keyfiyetin tamimen iâ- zımgelenlere tebliği ve iş ve alâka sahiplerinin de bundan haberdar edilmeleri için icabeden tedbirlerin alınması hususlarına müsaadelerini rica ederim.

Hariciye Vekili
Ş. Saraçoğlu

8/6/939

Memurlar, Sicil ve Muamelât U. M.

Ş. 2 M.

Öz :

Kok kömürü nakliyatı H.

Sayı : 2503

1 — Karabük demir ve çelik fabrikalarının işletmeye açılmaları Ankara ve İç Anadolu kok nakliyatında bilhassa 939 tarihinden sonra müşkülât arzedeceğinden bu müşkülâtı şimdiden önlemek için gelecek kış kok ihtiyacının

.....660.....

mümkün olağu kadar mezkûr tarihten evvel nakledilerek depo ettirilmesi hakkında olup Bařvekálet yüksek makamından alman 13/5/939 gün ve yazı işleri 6/2473 sayılı yazının tasdikli bir sureti ilişiktir. Gereğinin ona göre yapılmasını tamimen rica ederim.

2 — Umumî Müfettişliklerle vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

**Bařvekálet yüksek makamının 13/5/1939 tarih
ve 6/2473 sayılı tezkeresi sureti**

Karabük demir ve çelik fabrikalarının işletmeye açılmaları Ankara ve İç Anadolu kok nakliyatında bilhassa 1939 tarihinden sonra müşkülât arzedeceğinden bu müşkülâtı şimdiden önlemek için gelecek kış kok ihtiyacının mümkün olduğu kadar mezkûr tarihten evvel nakledilerek depo ettirilmesi Devlet Demiryollarınca istenildiğinden Ankara ve İç Anadolu kok ihtiyacının kısmı azamini, hükümet daireleri, mektepler, hastahaneler ve sair resmî mliessesat mahrukat ihtiyaçları teşkil ettiğinden Ağustos 1939 tarihinden sonra baş göstermesi muhtemel nakliyat müşkülâtından müteessir olmamak için adı geçen resmî daire ve müesse- satm gelecek kış mahrukat ihtiyaçlarını tesbit ve Ağustos 1939 tarihine kadar mübayaeye ederek depo etmeleri İktisat Vekilliğinin 11/5/1939 tarih ve 21165/6421 sayılı tezkeresi üzerine tamimen rica olunur.

Başvekil yerine
Müsteşar
V. Demirel

8/6/939

Nüfus İ. ü. M.**Ş. 2. M.**

Valiliğine

Öz :

Gizli nüfus vak'alarından mes'ul olanlara hükmolunacak para cezaları ile kabahat sahipleri hakkında yapılacak tahkikat ve cezaların tahsil merciine D:

Sayı : 7651/2267

21/6/937 tarih ve 7251/2317 Nüfus Ş. 2. sayılı tamimektir :

Gizli nüfusların yazımı hakkında 15/7/934 tarihinde neşrolunan 2576 sayılı Kanun ile bu Kanunun müddetini uzatan 2649 sayılı Kanun hükümlerine göre 1/Haziran/935 tarihine kadar vukubulup nüfus idarelerine bildirilmemiş olan muhtelif ve müteaddit nüfus vak'alarının mes'ulleri tayin edilmeksizini bazı Vilâyet ve Kaza İdare Hey'etleri tarafından Kanun ve tamimler mundericatu hilâfına ceza takdir ve hükmolunduğu gibi 2576 sayılı Kanunun Beşinci maddesinin son fıkrasına nazaran köyünde gizli nüfus vak'ası bırakan Muhtar ve İhtiyar Hey'e ileri hakkında beş liradan 15 liraya kadar hükmolunacak para para cezasının bir defa'ya mahsus olarak mı yoksa muhtelif tarihlerde ihbar olunan her vak'a için ayrı ayrı olarak mı hükmolunacağına ve bu Hey'etlerin her birine ayrı ayrı veya toptan hükmolunması lâzımgeleceğine dair kanunda kat'î bir sarahat olmadığından bahisle yapılacak rıcuamelede tereddüt edildiği ve bazı İdare Hey'etlerinin Kanunda yazılı azamî cezanın tatbiki lâzımgeleceği ve kabahat filinden olan bu vak'alara ait para cezalarında ceza Knunun teb'n müker- rirlik ahkâmının tatbikine mesâğ olmadığı kanatmda buldukları ve yine bazı İdare Hey'etlerinin 1/Haziran/935 tarihinden evvelki gizli nüfus vak'aları için bugünkü muhtar ve ihtiyar heyetlerini para cezasına mahkûm ettikleri ve kabahat sahipleri hakkında yapılacak tahkikatı ve İ-

dare Hey'etlerini hükmettikleri para cezalarının takip ve tahsilini nüfus idarelerine tahmil eyledikleri geçen muhabereleden anlaşılma ile alâkadarların haklı şikâyetlerini ve fuzulî muhabereyi mucip olduğundan ceza tayinine esas olmak ve yanlış kararlar! halkı ızrar etmemek üzere aşağıda yazılı hususatın göz önünde bulundurulması iktiza eder.

1 — Nüfus vak'alarının vaktinde ihbar edilmemesinden mes'ul olanları tasrih eden 10/7/936 tarih ve 7654/1737 Nüfus Ş. 2. sayılı tamim nüfus klavuzunun 164 üncü sahife- sinde münderictir.

İdare Hey'etlerinin buna göre mes'ulleri tayin etmeleri ve ceza takdirinden evvel ihbar keyfiyetinde kasdı cürmî olup olmadığını aramaksızın haksız ve lüzumsuz karar ittihazından içtinap eylemeleri lâzımdır.

2 — 2576 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin son fıkrasında, köyünde gizli nüfus vak'ası bırakan Muhtar ve İhtiyar Heyetlerinden, haber alman her vak'a için ayrı veya gizli kalmış müteaddit vak'alar için toptan bir ceza alınması keyfiyetine dair hususî Kanunda sarahat mevcut olmadığından Umumî Kanun olan ceza Kanunu hükümlerine göre muamele ifası iktiza eder.

3 — Muhtelif gizli vukuata ait bir def'aya mahsus olmak üzere Türk Ceza Kanununun 78, 79 uncu maddelerine göre ceza takdirinden sonra yine aynı Muhtar ve İhtiyar Hey'eti âzalarının köyünde gizli nüfus vak'ası bıraktıkları tebeyyün ettiği takdirde son vaz'iyete nazaran Ceza Kanununun bazı maddelerini değiştiren 3038 sayılı kanunun 76, 77 inci maddelerine göre kabahat nev'inden meydana çıkan bu ayrı suçlar için muhtar ve İhtiyar Hey'eti âzalarının her birine ayrı ayrı muhtelif def'alarda verilecek cezaların yekûnu «300» liraya balığ oluncaya kadar verilebileceği ve geri kalmış diğer mektûmları bulunduğu haber alındıktan suçların içtimai halinin haddi âzamî cezasına hükmoi olduğundan bu husus için ayrıca bir ceza tayin edilemeyeceği ve ancak hüküm tarihinden sonra yeni bir mektûme sebebiyet verilecek olursa yeni bir suç işlen-

miş olacağından tekerrür ahkâmının tatbik edilmesi icabeder.

4 — Kabahat sahipleri hakkında yapılacak tahkikata gelince :

Kanunî müddet içinde bildirilmeyen nüfus vak'alarının nüfus idarelerine ihbarı halinde nüfus memurları bunları Kabul ve tescil ile mükellef olduklarından tescil muamelesini yapmakla beraber o vak'aya ait ilmühaberini tasdikli bir örneğini ceza tâyini için Mülkiye Makamlarına bir müzekkereye rapten takdim etmekle vazifesini ifa etmiş olurlar.

Bu iş hakkında yapılacak tahkikat İdare Hey'etlerine teveccüh eder.

5 — İdare Hey'etlerince takdir ve hükmolunacak cezaların tahsili Memurini Mâliyeye ait bir vazifedir.

Ona göre iş yapılmasını ve beyhude şikâyetlere meydan verilmemesini rica ederim.

Umumî Müfettişliklere, Vilâyetlere ve Teftiş Heyeti Reisliğine yazılmıştır.

Diğer Vekâletlerin tamimleri

Adliye Vekâleti

Öz :

2533 sayılı Kanunun tatbikinde hakemlerin ücret alamıyacıklarına dair.'

No : 84/19

Umumî, mülhak ve hususî bütçelerle idare edilen daireler ve belediyelerle sermayesinin tamamı devlet veya hususî idarelere ait daire ve müesseseler arasında tahaddüs den ihtilâfların tahkim yolile halli hakkındaki kanunun tatbiki sırasında hakemlerin bu işlerden dolayı ücret aldıkları Maliye Vekâletinin iş'arından anlaşılmıştır.

Hukuk U. Muhakemeleri Kanununun sekizinci babının birinci faslı hükümleri, bu kanuna göre intihap edilecek hakemleri mezkûr vazifeyi kabulde muhtar bırakmış olmasına rağmen umumî, mülhak ve hususî bütçelerle idare edilen daireler ve belediyelerle sermayesinin tamamı devlet veya belediye veya hususî idareler ait daire ve müesseseler arasındaki ihtilâfların tahkim yolile halline müteallik 3533 sayılı kanun hükümleri Temyiz Mahkemesi Reisi tarafından seçilecek şahısla mahallin en yüksek dereceli Hukuk Mahkemesi Reisi veya hâkiminin vazifeleri cümlesinden addetmiş ve bu kanuna tevfiikan görecekları işlerden dolayı ücret verileceği hakkında hiç bir kaydı ihtiva etmemiş bulunmaktadır.

Bu itibarla 3533 numaralı kanuna tevfiikan hâkem va- zifesile davayı tetkik ve karar mükellef olan temyiz ve asliye reis veya hâkimlerinin rüyet ettikleri davalardan dolayı ve hâkem sıfatile kendilerine veya kâtip sıfatile sifa- tile istihdam ettikleri memurlara ücret takdir etmemeleri lüzumu tamimen tebliğ olunur.

18/5/1939

Çalışma raporları

Nüfus İş ü. M.

Öz :

939 senesi Mayıs ayına ait iş rapo-
Ru H: ...

.../

Yüksek Vekâlete

939 senesi Mayıs ayı içinde Umum Müdürlüğümüzce 2609 evrak tesellüm edilerek bunlardan 121 i birinci, 496 sı ikinci, 1060 ı üçüncü ve 932 si de dördüncü şubelerimize verilmiştir.

A — Birinci Şube - Muamelât :

Aldığı 121 evraktan 32 sini şevketmiş ve istastiğe müteallik bulunanlarla saklanması icabeden kısmını da dosyalarında saklamıştır.

B — İkinci şube - Nüfus işleri :

Tesellüm ettiği 496, diğer şubelerden gönderilen 28, evvelki aydan devrettiği 41 ki cem'an 565 evraktan 450 adedinin muamelesini intaç ile şevketmiş ve müstağnii muamele olan 58 ni saklamış Haziran ayma da 57 evrak devretmiştir.

Devrolunan 57 evrakin 35 i imzada ve 22 si de derdesti muamele bulunmuştur.

C — Üçüncü şube - Tabiiyet işleri :

Geçen aydan devreylediği 315 bu ay aldığı 1060 ki ceman 1375 evraktan 996 smı şevketmiş 307 adedini karar için Başvekâlete arzeyelemiş, 72 sinin de muamelesini tetkik etmek üzere bulunmuştur.

Bu ay içinde 20 kişi Vatandaşlığa alınmış, 180 kişi vatandaşlıktan çıkarılmış, 14 kişinin tabiiyetleri tetkik olunarak haklarında icap eden kararlar verilmiştir.

.....666.....

D) — Dördüncü Şube - Kültürel işleri :

Bu ay aldığı evrak adedi 932 dir. Geçen aydan 127 evrak devreylemiş ve diğer şubelerden de 47 evrak teslim etmiştir ki yekünü 1116 şe baliğ olmaktadır.

Bu ay içinde 1057 evrak sevk ve 63 evrak muamele yapılması icap etmemesi hasebile hıfzolunarak, Haziran ayma 315 evrak devredilmiştir.

Devir sebebi evrakın ay sonlarında gelmesi ve tetkike değer işlerden bulunmasından mütevellittir.

Arzolunur.

Nüfus İş. IT. Müdürü

Tekaüt ve yetim muameleleri Bitenler

Dahiliye Vekâletince 1/6/939 dan 1/7/939 za kadar işi biten
emekli ve öksüzler maaşı tahsis listesi:

<u>Memuriyeti ve ismi</u>	<u>Nev'i tahsis</u>
Kasımpaşa nüfus memuru ölü İbrahim Hikmet Tuğrul	Yetim
Elâzığ hususî muhasebe müdürü ölü Rıfat	»
Niksar hususî muhasebe memurluğundan müte- kâit ölü Mustafa Nuri Aral	»
Hesap İ. M. varidat Ş. icmal kâtibi refiki Meh- met Reşit Origan	Tekaüt
Levazım M. anbar memur refiki İsmail Durukan	»
Osmaniye hususî muhasebe memurluğundan mü- tekait ölü İbrahim Hakkı Güngör	Yetim
İstanbul B. levazım. M. mübayaa memuru Meh- met Adil Erdem	Tekaüt
Örtülü nahiyesi müdürlüğünden Vekâlet emrinde Mahmut Nedim Kurulay	»
İstanbul Belediyesi hesap işleri M. varidat Ş. Ha- san Tahsin	Tekaüt
İstanbul belediyesi Mülga Hisar dairesi kavası Refik Karakulak	
Toklar nahiyesi müdürü İsmail Hakkı Özenli	»
Boyabat hususî muhasebe kâtibi Salih Duru	»
Akre kaymakamlığından mütekait ölü Abdülâziz Berzenç	Yetim
İstanbul Belediyesi Kadıköy B. T. şubesi memuru Ali Yıldız	Tekaüt
Saimbeyli nüfus kâtipliğinden mütekait ölü Ha- san Erdal	Yetim

<u>Memuriyeti ve ismi</u>	<u>Nev'i tahsis</u>
Seferihisar eski tahrirat kâtibi ölü Davut Sakarya	»
İstanbul belediyesi Kâğıthane menba suları ma- kinist muavinliğinden emekli Ziya Özbey	»
İstanbul belediyesi hesap İ. M. masraf şubesi te- diye kısmı şefi Halit Fahri Deniz	Tekaüt
İstanbul B. Üsküdar B. T. Ş. icra memuru Hasan Hayrı Payzın	»
İstanbul B. Bayazıt B. tahsil Ş. icra memuru Ha- san Basri Bilir	»
İstanbul B. Çarşı mezar M. Kontrolörü Sadullâh Gürsöy	»
İstanbul B. Fatih B. tahsil Ş. memuru Hüseyin Hüsnü Yıldırım	»
İstanbul Belediyesi Fatih belediye tahsil şubesi memur refiki Mehmet Zeynelâbidin Gölbaş	Tekaüt
Tahsil Müdürlüğü tahsildarı Edip Aktun	»
İstanbul B. Beykoz B. Tahsil Ş. kâtibi Mehmet Kâzım Tamer	»
Fener nahiyesi müdürü ölü Mustafa Sabit Ke- merbaşıgil	Yetim
Ordu hususî muhasebe eski tahsildarı ölü Ali Osman	»
Ankara daimî encümen ikinci kâtibi ölü Muhsin Elbeyli nüfus memurluğundan mütekaif ölü Mustafa	»
Nusaybin hususî muhasebe memuru ölü Rıza Kaya	»